

ELEKTROPRIVREDA

#429 LIST ELEKTROPRIVREDE
CRNE GORE AD NIKŠIĆ



**DR SAŠA MUŽOVIĆ, MINISTAR
ENERGETIKE I RUDARSTVA**

Održivi projekti strateško opredjeljenje

strane 4-6

**EPCG I POLJSKA KOMPANIJA RESPECT
ENERGY HOLDING POTPISALI
MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU**

Nove tehnologije budućnost proizvodnje



strane 10-11

**PREMIJER SPAJIĆ
U POSJETI TE PLJEVLJA**

Energetska tranzicija da prati međunarodne standarde



strana 7

**INTERVU: NIKOLA ROVČANIN
Nasledniku ostavljam
nikad moćniju EPCG**



strane 8-9

#429 SADRŽAJ

LIST ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD NIKŠIĆ

Predsjednik Odbora direktora
MILUTIN ĐUKANOVIĆ

Rukovodilac Sektora za
korporativne komunikacije
TOMAŠ DAMJANOVIĆ
tomas.damjanovic@epcg.com

Izvršni direktor
NIKOLA ROVČANIN

Šefica Službe za odnose
sa javnošću i marketing
MILICA ABRAMOVIĆ
milica.abramovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
MIODRAG VUKOVIĆ
miodrag.vukovic@epcg.com

Novinari
TATJANA KNEŽEVIĆ PERIŠIĆ
tatjana.perisic@epcg.com

MARIJA VUKOTIĆ
marija.vukotic@epcg.com

DRAGANA B. MIJUŠKOVIĆ
dragana.mijuskovic@epcg.com

Urednik fotografije
ZORAN ĐURIĆ
zoran.djuric@epcg.com

Dizajn i priprema za štampu
BLAŽO VELJOVIĆ
veljovic.pg@gmail.com

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2, Nikšić

Tel/faks:
040/204-223

e-mail:
list.epcg@epcg.com

veb sajt:
www.epcg.com

Izdavač:
Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

Tiraž:
1200

Štampa:
Grafo Group



14

Transformator
na mreži



20

Proizvodnja energije
na održiv način



17

Potpisano
7.290 sporazuma



26

Dovoljna su mi
moja Pljevlja



31

Drevna Smirna
šarmom osvaja (I dio)

ISSN
1805136

NIKŠIĆ
NOVEMBAR
2023.

4

INTERVU

Održivi projekti
strateško opredjeljenje

7

AKTUELNO

Energetska tranzicija da prati
međunarodne standarde

8

INTERVU

Nasledniku ostavljam
nikad moćniju EPCG

10

AKTUELNO

Nove tehnologije
budućnost proizvodnje

12

AKTUELNO

Račun veći
5,63 odsto?

18

AKTUELNO

Zatvorene dvije
trećine deponije

22

AKTUELNO

Značajna oblast
za poslodavca i zaposlene

24

AKTUELNO

Kvalitet je
temelj poslovanja

25

CRNA GORA

CGES i EMS zajedno na realizaciji
Transbalkanskog koridora
EBRD, EU i Austrija podstiču
zelene investicije u Crnoj Gori

28

SA SVIH STRANA

30

SPORT

U okviru radničke lige
tri pobjede i jedan poraz

33

NAGRADNA IGRA

35

MUDRE MISLI
NIKOLA TESLA

MI.SMO@EPCG.COM

Pitajte, komentarišite, predložite, sugerišite, uključite se u donošenje odluka, utičite na definisanje i realizaciju strateških ciljeva i razvoj Kompanije. Vaše mišljenje jako je važno.
Adrese: mi.smo@epcg.com, interni web portal ili u pisanoj formi preko pisarnice.



DR SAŠA MUJOVIĆ,
MINISTAR ENERGETIKE I RUDARSTVA

Održivi projekti strateško opredjeljenje

Marija Vukotić

Razvoj novih održivih projekata uz zaštitu prostornih i ekoloških resursa je strateško opredjeljenje novog resora u Vladi Crne Gore – ministarstva energetike i rudarstva. Plan je da se sprovede detaljna analiza i izradi studija o maksimalnom kapacitetu solarnih elektrana i vjetroparkova koje je moguće izgraditi u Crnoj Gori, bez ugrožavanja stabilnosti rada elektroenergetskog sistema, kazao je između ostalog u intervjuu za list Elektroprivreda novi ministar energetike dr Saša Mujović. Ranije poznat javnosti, čovjek od integriteta i jedan od najcjenjenijih ljudi u struci smatra da će inženjerski precizno detektovati sve razvojne energetske šanse za Crnu Goru, ali na tom putu realizacije zacrtanog i borbe za bolju Crnu Goru svi smo podjednako odgovorni i važni, kako Vlada Crne Gore i Ministarstvo energetike i rudarstva, tako i privredni subjekti, lokalne samouprave i zajednice, ali i ekološke organizacije smatra Mujović.

Šta ce biti strateško opredjeljenje Ministarstva energetike i rudarstva?

Strateško opredjeljenje novog resora zaduženog za energetiku i rudarstvo biće razvoj održivih projekata iz ove dvije značajne oblasti. Kada kažem razvoj novih održivih projekata, to mora biti na način da što manje košta državu, da se štite prostorni i ekološki resursi, a da se postigne sve ono što je proklamovano na našem putu ka Evropskoj uniji. Povećanje učešća OIE u ukupnoj proizvodnji električne energije, smanjenje emisija štetnih gasova, forsiranje ušteda energije kroz veću brigu o energetskej efikasnosti, poboljšanje prenosnih i distributivnih kapaciteta, racionalno korišćenje rudnih bogatstava, rješavanje problema najvažnijih energetskih subjekata u Crnoj Gori su smjernice koje moramo i želimo slijediti.

Na tom putu realizacije zacrtanog i borbe za bolju Crnu Goru svi smo podjednako odgovorni i važni, kako Vlada Crne Gore i Ministarstvo energetike i rudarstva, tako i privredni subjekti, lokalne samouprave i zajednice, ali i ekološke organizacije.

Planirate formiranje Direktorata za Evropske poslove, koji će se baviti međunarodnim projektima i saradnjom sa Energetskom zajednicom, da li ćete na taj način

iskoristiti na pravi način pomoć Evropske Unije?

Osnivanje ovog direktorata ima za cilj da iskoristimo raspoloživa sredstva brojnih EU fondova. Umjesto da finansiranje projekata baziramo na budžetskim sredstvima, pokušaćemo da se izborimo za rezervnu i mnogo težu opciju. Okrećućemo se evropskom novcu kroz projekte koje moramo ozbiljno pripremiti kako bi zavrijedili pažnju i bili podržani za finansiranje.

Zato, a imajući na umu kompleksnost adekvatne pripreme kredibilnih projekata, odlučio sam da uspostavimo poseban direktorat u sklopu Ministarstva, kojim će rukovoditi koleginja Biljana Ivanović, u koju imam neograničeno povjerenje i znam da će svojim radom donijeti prijeko potreban kvalitet Ministarstvu.

Energetika je razvojna sansa Crne Gore, ali ono što je važno imati jasne strategije u toj oblasti i uvažavati mišljenje

struke, kako gledate ne energetske situaciju u Crnoj Gori?

Možemo reći da je energetska situacija u Crnoj Gori stabilna, ali ako smo detektovali da je ova oblast razvojna šansa, onda jednostavno moramo učiniti korak više, ne zadovoljavajući se postojećim stanjem.

Moramo biti veoma racionalni i prvo važno pitanje koje moramo rješavati je pitanje Termoelektrane Pljevlja i „okova“ koji ograničavaju ovaj privredni subjekat, u smislu zahtjeva Energetske zajednice vezano za njeno gašenje. Trebamo naći adekvatnu zamjenu ovom najvažnijem crnogorskom energetske postrojenju što nije jednostavno, jer je poznato da su termo i nuklearne elektrane najstabilniji i najjeftiniji izvori električne energije. Vjerujem da taj model treba tražiti kroz „energetski mix“, to jest kroz kombinaciju korišćenja hidro, solarnog i vjetro potencijala, uz uvođenje sistema za skladištenje električne energije.

BIOGRAFIJA

Saša Mujović rođen je u Kotoru, 12.09.1978. godine. Godine 1997. upisuje Elektrotehnički fakultet u Podgorici. Na Odsjeku za energetiku i automatiku ovog fakulteta diplomirao je 9.11.2001.godine na temu „Optimalna raspodjela tokova snaga“, kao prvi student u generaciji. Nagrađen je od Elektrotehničkog fakulteta kao najbolji student generacije. Učestvovao je na ljetnjoj akademiji najboljih studenata tehničkih nauka Jugoistočne Evrope – „Summer Academy 2002“. Magistrirao je 30.09.2004. godine na temu „Uticaj računara kao potrošača na kvalitet električne energije“ i doktorirao 04.06.2010. godine na temu „Uticaj nelinearnih potrošača malih snaga na kvalitet električne energije“. Magistarska i doktorska disertacija su odbranjene na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici.

U periodu od 2007. do 2009. godine je bio član Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore, kao predstavnik saradnika u nastavi. Od 2011. do 2018. godine je bio član „Centra mladih naučnika“ pri Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti.

Od 2013. do 2019. godine je obavljao funkciju prodekana na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici. Bio je član je Savjeta za naučno-istraživačku djelatnost Ministarstva nauke Crne Gore od 2016. do 2020. godine.

Od 2019. godine obavlja funkciju dekana Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i člana Senata Univerziteta Crne Gore.

Oblasti njegovog naučnog interesovanja su: kvalitet električne energije, eksploatacija i planiranje elektroenergetskih sistema i pametne mreže. Dosadašnji naučno-istraživački rad prof. dr Saše Mujovića je rezultirao objavljivanjem većeg broja radova u međunarodnim i domaćim časopisima, kao i prezentacijama na međunarodnim i domaćim naučnim skupovima. Bio je rukovodilac ili je učestvovao u devet međunarodnih projekata.

Recezent je u više uglednih međunarodnih časopisa. Saša Mujović je oženjen i ima dvoje djece.

Ono što je u fokusu jeste izgradnja solarnih elektrana i vjetroparkova u Crnoj Gori? Kako gledate na te projekte?

Na razvoj ovih projekata gledam pozitivno, ali i sa određenom dozom zabrinutosti. Naime, proizvodnja električne energije iz ovih izvora može biti sjajna dopuna postojećim izvorima, ali oni nikako ne mogu biti konkurencija stabilnim izvorima kao što su termo ili hidroelektrane. Dostupnost solarnih ili vjetroelektrana je tokom godine ograničena. Često imamo običaj da glorifikujemo projekte solarnih ili vjetroparkova u smislu da su to velike snage (300 MW ili 400MW) i to na prvi pogled djeluje imponozantno. Međutim, treba imati u vidu da je stepen iskorišćenosti takve elektrane svega 20%. Drugim riječima, ako pomnožite 300 MW sa 0,2 lako ćete doći do podatka o produktivnosti elektrane. Osim toga, za jedan MW solarne elektrane potreban je jedan hektar prostora (zemljišta), što znači da elektrane većih kapaciteta zahtijevaju i značajan prostor. Dakle, treba podržavati i razvijati ekološki prihvatljive projekte, ali ih posmatrati kao dopunu, a ne nikako kao bazu na kojoj može počivati elektro-energetski sistem.

Crna Gora je jedina država koja je energetske krizu preživjela bez rasta računa za građane, bez intervencija države i sa stabilnim energetskim kompanijama koje su poslovale sa profitom. Da li će u januaru doći do poskupljenja struje i kakav je Vaš stav po tom pitanju?

Da, sve je ovo tačno, ali da li se to smjelo uraditi baš tako veliko je pitanje. Jednostavno rečeno, EPCG je mogla prodati električnu energiju po cijenama koje su bile enormno visoke i na taj način ostvariti značajan prihod. Možda bi taj prihod bio djelotvorniji za građane, nego neutemeljeno niska cijena koju su plaćali kroz mjesečne račune za utošenu električnu energiju.

Realno govoreći, postoje svi preduslovi da dođe do povećanja cijene električne energije. Da li će to biti u januaru ili februaru ili u nekom drugom mjesecu, teško je precizirati. U svakom slučaju električna energija nije socijalna kategorija i ne može se sa njom trgovati i kupovati socijalni mir, jer ćemo na taj način devastirati naše resurse i dovesti buduće generacije u nezavidnu situaciju. Svako držanje cijene električne energije ispod realnog nivoa dovodi do toga da ulaganja u elektroenergetski sistem

budu manja. Moram napomenuti da nisku cijenu energije ne plaćaju samo građani, već i privredni subjekti, hoteli, trgovinski lanci. Ako tako posmatramo stvari, svi ovi subjekti formiraju tržišne cijene, niko od njih ne vodi računa da li građani mogu sebi da priušte njihove usluge ili proizvode. Dakle, moramo biti pažljivi prema EPCG ili prema subjektu koji isporučuje električnu energiju i ne dovesti tu kompaniju ili te kompanije u nezavidan položaj. Na državi je da kroz određene pakete socijalnih mjera zaštiti najranjivije kategorije društva.

Kako komentarišete razvojne projekte Elektroprivrede i koji bi ste izdvojili kao prioritetni?

Razvojne projekte EPCG smatram izuzetno važnim i sve ono što su oni do sada kandidovali je za svaku pohvalu. Dakle, izgradnja 8. agregata hidroelektrane Perućica i prevođenje vode iz rijeke Zete u jezera Slano i Krupac su izuzetni projekti, a spomenuo bih i projekte hidroelektrane Kruševo, hidroelektrane Komarnica, hidroelektrana na Čehotini i vjetroelektrane Gvozd. EPCG radi sjajne stvari i vjerujem da realizacija ovih projekata mogu značajno da doprinesu crnogorskoj ekonomiji i elektroenergetskom sistemu.



Spajić u TE Pljevlja

PREMIJER SPAJIĆ U POSJETI TE PLJEVLJA

Energetska tranzicija da prati međunarodne standarde

Predsjednik Vlade Crne Gore, Miloško Spajić, ministar energetike i rudarstva, Saša Mujović i ministar prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Janko Odović, posjetili su Termoelekttranu „Pljevlja“, gdje su ih ugostili izvršni direktor EPCG, Nikola Rovčanin, tehnički direktor EPCG, Zoran Šljukić, izvršni rukovodilac FC Proizvodnja, Bojan Đordan i rukovodilac TE „Pljevlja“, Mirko Mazalica.

Na sastanku se razgovaralo o tekućim aktivnostima, a posebna pažnja je posvećena projektima ekološke rekonstrukcije, adaptacije kotla, zamjene unutrašnje obloge dimnjaka, modernizacije parnog turbopostrojenja i blok transformatora te toplifikacije Pljevalja, kojima će se produžiti radni vijek našeg najprofitabilnijeg postrojenja i riješiti problem grijanja u gradu. Podsjećamo, navedeni projekti bi trebalo da budu završeni do kraja 2025. godine.

Premijer i ministri izrazili su očekivanje da rukovodstvo EPCG nastavi sa realizacijom pomenutih aktivnosti, naglasivši da je institucionalna podrška države energetskom sektoru neupitna, naročito u

dijelu koji se odnosi na sprovođenje energetske tranzicije, čija bi dinamika trebalo da bude usklađena kako sa domaćim potrebama, tako i sa međunarodnim standardima, prvenstveno sa regulativom EU.

– Vrijeme je pokazalo da je energetika ključ nezavisnosti i razvoja svake države i, shodno tome, Vlada će uložiti maksimalan napor da, posvećenim radom i sa-

radnjom sa EPCG, doprinese uspješnom sprovođenju razvojnih projekata, koji će Crnoj Gori omogućiti da sačuva elektroenergetsku stabilnost i podstakne razvoj drugih grana privrede – istakao je predsjednik Vlade, Miloško Spajić.

Boravak premijera i ministara u TE „Pljevlja“ realizovan je u sklopu njihove radne posjete opštini Pljevlja.



NIKOLA ROVČANIN, IZVRŠNI
DIREKTOR EPCG KARIJERU
NASTAVLJA U SKUPŠTINI CG

Nasledniku ostavljam nikad moćniju EPCG



Poslije dvije godine i osam mjeseci, došlo je do promjene u vrhu menadžmenta EPCG. Nikola Rovčanin uskoro napušta poziciju izvršnog direktora i tim povodom smo, cijeneći njegov doprinos poslovnim rezultatima Kompanije, porazgovarali sa njim o minulim aktivnostima, razlozima zbog kojih napušta funkciju i budućim planovima.

Marija Vukotić

Funkcija izvršnog direktora Elektroprivrede Crne Gore je, imajući u vidu veličinu i značaj kompanije te činjenicu da njeni poslovni rezultati direktno utiču na ukupan privredni rast, definitivno jedna od ključnih pozicija u državi. Vi ste se, iako Vam je mandat isticao 25. marta 2025. godine, dobrovoljno opredijelili za to da angažman nastavite obavljajući funkcije poslanika u Skupštini Crne Gore. Zašto?

Na čelu menadžmenta EPCG proveo sam skoro 32 mjeseca i, premda se ne radi o velikom periodu, dinamika radnih aktivnosti je bila takva da imam osjećaj da je sve to trajalo mnogo duže. Funkciju sam preuzeo u jednom veoma delikatnom trenutku, kada je naše društvo bilo opterećeno mnogim tenzijama, a na to se

nadovezala i pandemija COVID-19, tako da nije bilo vremena za privikavanje, već smo odmah morali da se uhvatimo u koštac sa ozbiljnim izazovima. Danas, kada smo, rekao bih, prebrodili brojne nedaće i učinili da EPCG bude najmoćnija od svog nastanka, cijenim da su se stekli uslovi da – s obzirom na to da sam prepoznat kao političar – svoju karijeru nastavim tako što ću se latiti poslaničke funkcije u Skupštini Crne Gore. Poslanički mandat mi je verifikovan 16. novembra, tako da ću, u zakonskom roku od 30 dana, izvršiti primopredaju dužnosti u EPCG. Razumije se da ću ostati povezan sa energetskektorom, prvenstveno kroz nastojanje da se, iniciranjem izmjena i dopuna raznih zakonskih normi, unaprijedi stanje u našoj najpotentnijoj privrednoj grani. Činjenica je da dio aktualnih odredbi ne zadovoljava razvojne potrebe energetskog sektora, tako da vidim ogroman prostor za djelovanje u pravcu prilagođavanja nekih sada već anahronih akata

razvoju energetike, koja se potvrđuje kao garant nezavisnosti i privredne stabilnosti naše zemlje.

Kako biste opisali poslovni rezultat EPCG za vrijeme trajanja Vaseg mandata?

Nije tajna da sam u energetiku ušao osporavan od dijela javnosti, ali smatram da mi poslovni rezultati iz minulog perioda daju za pravo da budem ponosan na ostvareno. Podsjećam na činjenicu da smo 2021. završili s plusom od 47 miliona, što je predstavljalo apsolutni rekord, a sljedeću sa 4 miliona, što je veliki uspjeh s obzirom na to da smo bili izloženi ekstremno nepovoljnim kretanjima na berzi. Konačno, 2023. ćemo ispratiti sa preko 80 miliona dobiti, što predstavlja novi vrhunac. Sumarno, 130 miliona za tri poslovne godine, dva puta oboren rekord poslovanja. Tako nešto služi za ponos i meni i timu ljudi sa kojima sam radio. Mislim da smo stvorili čvrstu osnovu za

buduće poslovne uspjehe, bez obzira na izazove s kojima se firma bude suočavala.

Na koje projekte ste posebno ponosni?

Dozvolite mi jednu lokalpatriotsku notu. Naime, najviše sam ponosan na činjenicu da smo, u vrlo osjetljivom trenutku, kada je postojao ozbiljan pritisak Evropske energetske zajednice i raznih centara moći, naročito nakon prekoračenja granice od dozvoljenih 20.000 radnih sati, sačuvali kontinuitet rada u Termoelektrani „Pljevlja“. I ne samo to, nego smo, 27. aprila 2022. godine, pokrenuli projekte ekološke rekonstrukcije i modernizacije tog postrojenja, a već za tri mjeseca kreće i toplovod, kojim će se ući u realizaciju četiri decenije iščekivane toplifikacije Pljevalja. Smatram da smo, ovim projektima, produžili životni vijek našem najvažnijem postrojenju, a činjenica da je nedavno oboren rekord rada (zaključno sa 24.11.2023.godine) bez prekida 171 dana u 2023. naspram 165 dana u 2021. godini) pokazuje da je TE „Pljevlja“ u izuzetnoj pogonskoj kondiciji. Šire gledano, nesmetan rad ovog postrojenja biće od koristi kako našoj kompaniji, tako i Pljevljima. Napokon, sama toplifikacija, koje ne bi bilo da nema stabilnog rada TE „Pljevlja“, omogućava i znatno veći kvalitet života u gradu pod Golubinjom.

Takođe, tokom prethodne dvije i po godine, pokrenuli smo i projekte „Solari 3000+ i 500+“, kao i „Solari 5000+ (70 MW)“, kojima EPCG pokazuje da je u stanju da prati svjetske energetske trendove, ostvarujući višestruku dobit time što rasterećuje svoj sistem, omogućava građanima da sami proizvode električnu energiju, i to na mjestu potrošnje, a sve to na fonu zelene energije. Ništa manje, možem biti ponosni i na uspješno sprovođenje projekata modernizacije naših hidroelektrana, a izgradnja VE „Gvozd“, mHE „Otilovići“, kao i rad na projektima HE „Komarnica“ i „Kruševo“ zacijelo će omogućiti dugoročnu stabilnost i solventnost kako kompaniji, tako i cjelokupnoj crnogorskoj privredi. U minulom periodu smo bili među rijetkim energetskim kompanijama u Evropi koje nijesu primale državnu pomoć tokom energetske krize. Naprotiv, čitav teret krize u Crnoj Gori iznio je energetski sektor, a ponajviše EPCG Grupa.

Uporedo sa svim ovim projektima, moram da pomenem i poboljšanje u pogledu promjene starosne strukture u kompaniji.

Kada sam došao na čelo menadžmenta EPCG, prosječna starost je iznosila 49.5 godina, a sada je 45.5, što znači da većini zaposlenih tek slijede najbolje poslovne godine. Iako je i u ovom dijelu bilo mnogo osporavanja putem medija, smatram da smo, pružanjem šanse velikom broju mladih i stručnih ljudi, pokazali da različito razumijemo potrebe kompanije, naročito u tako važnom, rekao bih najvažnijem, aspektu kakav su ljudski resursi. Vrijeme nam je dalo za pravo, što samo potvrđuje vrijednost starog pravila koje nalaže da, kada imate jasan razvojni plan i neupitnu želju da napravite dobar poslovni rezultat, ne smijete da ustuknete ni pred jednom preprekom ili predrasudom.

Kakve uspomene nosite iz Elektroprivrede i kako ste zadovoljni saradnjom sa kolegama?

Rad u firmi je, kao što sam već naveo, bio izuzetno dinamičan i, počesto, vrlo stresan, ali je, kad se podvuče crta, niz poslovnih uspjeha nešto što više od bilo kakvih kurtoaznih riječi, govori o načinu rada i kvalitetu saradnje sa kolegama. Izuzetno sam zadovoljan nivoom znanja, komunikacije i radnog elana koji su moje kolege kontinuirano pokazivale. Da slogan „dobra energija“ u slučaju EPCG nije neka neutemeljena tvrdnja, već lako provjerljiva činjenica, govori, između ostalog, i aktivna komunikacija sa Sindikalnom organizacijom zaposlenih – dva puta u dvije godine smo, prateći stopu inflaci-

je na državnom nivou, povećavali plate zaposlenima, što je Elektroprivredi omogućilo da zadrži status poželjnog radnog okruženja, a radnicima da se uspješno suoče sa drastičnim povećanjem cijena u svim drugim segmentima, osim onom koji se odnosi na cijenu električne energije.

Šta očekuje budućeg prvog čovjeka Elektroprivrede?

Mog nasljednika očekuje mnogo posla, ali u uslovima koji su znatno poboljšani, a poslovni rezultati koje smo ostvarili svakako mogu da ohrabre i motivišu sve buduće izvršne direktore. Što se tiče konkretnih zaduženja, tu je, prvenstveno, završetak radova na ekološkoj rekonstrukciji i modernizaciji TE „Pljevlja“, zatim toplifikacija Pljevalja, radovi na modernizaciji HE „Piva“ i HE „Perućica“ te dalji razvoj projekata iz oblasti OIE. Nasljedniku želim mnogo sreće u radu, a razumije se da na moju podršku uvijek mogu da računam. Dozvolite da ovu priliku iskoristim i za poruku svim zaposlenim u EPCG: mnogo vam hvala na nesebičnom radu i trudu tokom prethodne dvije godine i osam mjeseci. Bila mi je čast upoznati vas i raditi sa vama. Želim vam mnogo zdravlja, sreće i poslovnih uspjeha, a možete biti sigurni u to da ću, iz nekog drugog ugla, nastaviti da budem promotor razvoja i oslonac Elektroprivredi Crne Gore. Ne sumnjam u to da ćete i vi, predanim radom, omogućiti da EPCG sačuva primat u crnogorskoj ekonomiji, jer joj to mjesto i pripada.





Sa potpisivanja memoranduma

EPCG I POLJSKA KOMPANIJA RESPECT ENERGY HOLDING POTPISALI MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU

Nove tehnologije budućnost proizvodnje

Obnovljiva energija i njeno korišćenje jeste veliki izazov za sve, stoga je velika važnost primjenjivanja novih tehnologija. Predviđen razvoj budućih projekata obnovljive energije, koji uključuju razvoj i rad priobalne vjetroelektrane, kao i razvoj baterijskog postrojenja za skladištenje električne energije i solarne elektrarne u Crnoj Gori

Dragana B. Mijušković

Predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore Milutin Đukanović i potpredsjednici poljske kompanija Respect energy Holding Tomasz Zadroga i Simon Bliźniak potpisali su Memorandum o razumijevanju (MoR) o

budućim projektima razvoja i eksploatacije obnovljivih izvora u Crnoj Gori.

- Mnogo puta sam pominjao decenijski zastoj naše privrede, ali smo do sada, srećom, u mogućnosti da uspostavljamo ovakvih partnerstava i prepoznavanjem dobrih projekata, efikasno razvijamo i EPCG i našu privredu generalno.

Siguran sam u to da je potpisivanje ovog Memoranduma o razumijevanju sa tako respektabilnim partnerom samo početak jedne dugoročne i uspješne saradnje na obostrano zadovoljstvo, rekao je predsjednik Odbora direktora EPCG gospodin Đukanović.

- Udružene snage sa EPCG, glavnim

provođačem i snabijevačem električne energije u Crnoj Gori, predstavljaju našu čvrstu namjeru da proširimo posao, kako na domaćem tržištu, tako i na cijelom Balkanu. Zadovoljstvo nam je da saradujemo sa našim crnogorskim partnerima na projektima obnovljivih izvora energije, kao što su: postrojenje za proizvodnju amonijaka, priobalnog vjetroparka i solarnog parka. Naše partnerstvo će pomoći domaćem energetskom sistemu da se proširi ka obnovljivim izvorima energije, rekao je između ostalog Tomasz Zadroga.

Potpisivanjem MoR, EPCG i Respect energy Holding sporazumjeli su se da odrede mogućnosti stvaranja zajedničkog poduhvata i razvoja budućih projekata obnovljive energije, uključujući: razvoj i rad priobalne vjetroelektrane okvirno vrlo značajnog proizvodnog kapaciteta, kao i razvoj baterijskog postrojenja za skladištenje električne energije i solarne elektrarne u Crnoj Gori. Dodatno, Memorandum predviđa razvoj postrojenja za proizvodnju amonijaka i hidrogena opremljenog elektrolizerom.

Osim predsjednika Odbora direktora EPCG, potpisivanju su prisustvovali i predstavnici menadžmenta naše kompanije. Rukovodilac Direkcije za inovacije i razvoj, Ivan Mrvaljević istakao je da je EPCG spremna da saraduje sa partnerima, poput kompanije Respect energy Holding, posebno što je ova kompanija iz



Poljske, a EPCG je bitno da ima partnera iz Evropske unije.

-Imajući u vidu da Poljska dominantno proizvodi električnu energiju iz uglja, ovo je dokaz da su nove tehnologije budućnosti. Tehnologije za proizvodnju električne energije iz vjetroelektrane na moru i proizvodnje iz amonijaka i vodonika su takođe jako impresivne. Kada govorimo o činjenicama, ovo je jedna nova oblast za Crnu Goru i za region, rekao je između ostalog Mrvaljević.

Svečana ceremonija potpisivanja, koja je održana u prostorijama EPCG u Podgorici, prisustvovala je i Njegova Ekscelencija

gospodina Andrzej Papierz, ambasadora Poljske u Crnoj Gori, koji je izrazio zadovoljstvo.

-Kao što znate izazov je da se mijenja način snabijevanja energije u Evropi. Poljska kompanija Respect energy je specijalista u svom poslu i veoma mi je drago da su počeli da saraduju sa EPCG. Ovaj memorandum je početak da se na dobar način mijenjaju stvari u ovoj oblasti u Crnoj Gori.

Osim ambasadora Poljske, potpisivanju su prisustvovali predstavnici Vlade i resornog ministarstva, kao i predstavnici kompanije South Banat Energy Hazelnut.



REGAGEN O PROCENTU
POSKUPLJENJA STRUJE

Račun veći 5,63 odsto?

Uoči sjednice Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (REGAGEN), izvršni direktor Igor Telebak, najavio je da će "od 1. januara, struja poskupiti za 5,63 %, te da će povećanje mjesečnog računa za domaćinstva sa dvotarifnim mjerenjem, iznositi 1,51 euro. Do zaključenja lista, nije bila poznata odluka REGAGEN-a



Tatjana Knežević Perišić

Na sjednici REGAGEN-a, razmatran je zahtjev CEDIS-a za povećanje njihove stavke na računu. Naime, CEDIS, prema regulativnim pravilima, za pokrivanje tehničkih gubitaka mora da kupuje struju na berzi, koja iznosi oko 11 centi za kilovat, a od potrošača se dobija povrat od oko 5 centi, što je uticalo na loše poslovanje i ogromne finansijske

gubitke. Stoga je ova kompanija, u zakonskom roku, do 1.septembra, podnijela zahtjev za povećanjem cijena njihovih usluga, koje čine 20% računa za struju.

-CEDIS je ispunio svoju zakonom propisanu obavezu i 30. avgusta 2023. godine dostavio Zahtjev i svu potrebnu dokumentaciju na osnovu koje REGAGEN utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i cijene korišćenja mreže za tekući regulatorni period (2024-2025 godina), sa početkom primjene od 1. januara 2024.

godine, saopštili su iz CEDIS-a medijima. Oni su sličan zahtjev uputili i prošle godine, ali je isti povučen pred sjednicu REGAGEN-a, na zahtjev Odbora direktora EPCG, koji je smatrao da bi povećanje cijena uticalo na standard građana.

Iz REGAGEN-a je saopšteno da je CEDIS zahtijevao regulatorno dozvoljeni prihod koji se transponuje u cijene za 2024. godinu od 111,08 mil EUR i za 2025. godinu u iznosu od 116,38 mil EUR. Na osnovu dokumentacije, Agen-

cija je ocijenila osnovanim, regulatorno dozvoljeni prihod koji se transponuje u cijene za 2024. godinu u iznosu od 94,6 miliona, što je za 16,48 mil EUR odnosno za 14,84% manje od zahtijevanog iznosa. Takođe je ocijenjen osnovanim, regulatorno dozvoljeni prihod koji se transponuje u cijene za 2025. godinu u iznosu od 108,16 mil EUR, što je za 8,22 miliona odnosno za 7,06% manje od zahtijevanog iznosa.

- Uz pretpostavku primjene iste cijene električne energije koju određuje snabdjevač u 2024. godini kao u 2023. godini, postupak utvrđivanja cijena za korišćenje sistema u 2024. godinu u ovoj fazi rezultira povećanjem mjesečnog računa za 3,64% za prosječnog kupca priključenog na 35 kV naponski nivo, 3,82% za prosječnog kupca priključenog na 10 kV naponski nivo, 0,67% za prosječnog kupca sa mjerenjem snage priključenog na 0,4 kV naponski nivo i 4,71% za prosječnog kupca bez mjerenja snage sa jednotarifnim mjerenjem priključenog na 0,4 kV naponski nivo - kazali su iz REGAGEN-a.

Elektroprivredi "pripada" oko 45 % računa aktivne energije, kojeg potrošači plaćaju, i koji nije povećavan od 2019. godine. Međutim, situacija na tržištu električne energije, gdje EPCG prodaje kupcima struju po 45 eura/MWh, a kupuje po 120 eura/MWh, nije povoljna za poslovanje. Bez obzira na stabilizaciju cijena na berzama, geopolitička situacija ponovo usložnjava snabdijevanje energentima. EPCG, do zaključenja lista, nije razmatrala bilo koji vid povećanja cijene električne energije, potvrdio je i Zoran Šljukić, tehnički direktor. On je podsjetio da Odbor direktora nije razmatrao bilo kakav zahtjev za povećanje cijene električne energije, a da je postotak poskupljenja od 5.63, koji se najavljuje prije sjednice REGAGEN-a, u stvari zahtjev CEDIS-a, ne EPCG.

Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES), do 1.septembra, nije tražio povećanje cijena svog dijela računa, za pokrivanje tehničkih gubitaka na mreži; prošle godine jeste, ali je regulator taj zahtjev odbio, ali je ovoj kompaniji smanjio drugu stavku, obzirom da su povećali prihode od korištenja podvodnog energetskog kabla za Italiju.

Zanimljivo je da je novi ministar energetike i rudarstva Saša Mujović ranije najavio poskupljenje struje, obrazlažući to činjenicom da "mi nabavljamo električnu

Cijene struje u Evropi

Prosječna cijena kilovat-sata električne energije u Evropi je 24,37 centa. Najskuplju struju plaćaju stanovnici Irske i Velike Britanije, u kojima je kilovat 47, odnosno 43 centa. U Njemačkoj je kilovat gotovo 40 centi. Što se tiče regiona, u Sloveniji je kilovat oko 20 centi, Hrvatskoj oko 15 centi, Srbiji 9,76, Albaniji 9,4 centa, Crnoj Gori 10,46 centi. Interesantno, u Mađarskoj kilovat struje košta 9,77 centi.

energiju po 100 ili 150 eura, a prodajemo potrošaču za 50 eura", te da takva računica više nije realna. Mujović smatra da nije ispravno to što se "potiskivanjem"

cijene električne energije, u stvari odričemo svojih dozvoljenih prihoda, a što dalje znači da ne želimo da ulažemo u sopstveni elektro-energetski sistem.



HE PIVA

Transformator na mreži



Transformator na A2, težak oko 98 t, sa kompozicijom od oko 61 t, mjesec dana je "putovao" do HE Piva. Komplikovana procedura dobijanja saglasnosti za prolazak drumske kompozicije od gotovo 35 metara, finalizovana je spektakularnim ulaskom u elektranu-i to u rikverc!

Tatjana Knežević Perišić

Nakon remonta dijelova transformatora i nakon što je Stručni tim EPCG izvršio prijem opreme u fabrici, krenuo je transport vrlo komplikovane strukture, velike težine i dužine od oko 35 metara, pa je za svaki prelazak mosta, ulazak u naseljeno mjesto ili grad, bila potrebna komplikovana procedura dobijanja saglasnosti te obezbjeđivanje policijske i tehničke pratnje vozila, kako u Srbiji tako i u Crnoj Gori.



Vozač Rajko Vojvodić: Preljep izazov

Vozač kamiona i "svih prikolica" je Rajko Vojvodić. Vrlo staloženo i mirno, upravlja ovom imponzantnom voznom kompozicijom. Očiti zaljubljenik "teretnjaka", kaže da kamion koji vozi, može da vuče 250 t, snage je 530 konja, tako da nije problem bio voziti i modularnu prikolicu 6+4 osovine. Voziti "čudo od 35 metara", kaže, nije problem:

-Dugo sam u ovom poslu, 23-24 godine, volim to što radim i potpuno sam opušten, kao da vozim malo auto. Put jeste trajao, zbog niza neophodnih dozvola, koje smo morali, na putu, imati, ali glavno da smo stigli, ističe Rajko.

Na pitanje je li upravo put od Plužina do elektrane bio najteži dio, smije se i kaže:

-Ne, najgori dio puta, što se Crne Gore tiče, je autoput! On je pod stalnim nagibom, pa kad vozite ovoliki teret, tu je najveće opterećenje i zaista je naporno. A ova priroda ovdje je čudesna! Često sam vozio po Crnoj Gori, ali nikad do Plužina i nikad do Pive. Oduševljen sam onim što vidim, možda što sam rodom iz Like, pa su mi planine bliske! Tuneli, kuda sam prolazio "u par cenata" su bili prelijep izazov; kad vam ostaje, recimo, 2 ili 3 cm, onda upravo manipulišete modularnom prikolicom, koja, hidrauličkom, može da se spušta, podigne, kako put "zahtijeva", ističe Rajko.

Ipak, spuštanje od raskrsnice koja, jednim krakom vodi do elektrane, bilo je "za nevjerovati" jer je vozač, ovu ogromnu kompoziciju, spustio do ulaza u HE Piva, vozeći u rikverc! Mic po mic, jedna krivina, druga, treća, kabina u momentima trese od napora, neđe se spušta modularna prikolica, neđe podiže-ipak stiže do cilja:

-Možda vama, sa strane, djeluje sve ovo zastrašujuće, meni zaista nije, iako je tu oko 12% nagiba, nije lako, ali rekao sam: Dovešću transformator do brane i jesam! Kad obavite svoj posao, sve se zaboravi, kaže Rajko Vojvodić.



Vladimir Obradović, rukovaoc na hidraulici, kaže da je "čiste vožnje" bilo pet dana, ali da su dozvole, odobrenja, mišljenja, saglasnosti... usporile dugo očekivani dolazak transformatora u HE Piva. Čak dvije agencije, jedna iz Crne Gore, druga iz Srbije, su obezbjeđivale potrebne papire, bez kojih se put nije mogao nastavljati.

-Natovareni smo 29.septembra i eto vidite koliko traje put. Nijesu te dozvole ništa neuobičajeno, ali uzimaju vrijeme; kompozicija je bila teška, tu oko 155 t, transformator je sklopljen "u cijelo", pa je bilo malo problema, ali sve je riješeno i mi smo ispred elektrane, kazao nam je Vladimir.

Ukupna težina kompozicije je 159 tona, od toga 98 t je težak sam transformator, a oko 61 tonu vučni voz. Za prevoz tereta angažovana su dva osovinska tegljača, dvije osovinske plato poluprikolice, osovinski tegljač, modularna poluprikolica, sa platformom za utovar; dva putnička vozila za tehničku pratnju, četiri vozača teretnih vozila i 8 lica za tehničku pratnju vanrednog prevoza.

Na samom transformatoru su zamijeñeni svi aktivni dijelovi, jezgro i namotaji visokog i niskog napona. Odrađeni su i neki pomoćni sistemi za zaštitu transformatora, kao i AKZ zaštita transformatora. Nakon desetak dana ispitivanja, transformator je na mreži, a HE Piva je ponovo dobila dva agregata, kapaciteta do 228MW.



ZAVRŠENA AKCIJA PODIJELIMO TERET

Potpisano 7.290 sporazuma

Stanje potraživanja za distributivne potrošače na 31.08.2013, dakle prije prve akcije "Podijelimo teret" je iznosilo 194,6 miliona eura, dok je ukupno stanje potraživanja nakon poslednjeg obračuna za oktobar iznosilo 168,9 miliona eura, što će reći da akcija Podijelimo teret, pored regularnih mehanizama utuženja, imaju značajan uticaj na smanjenje potraživanja

Marija Vukotić

Poznata i popularna akcija Podijelimo teret koja je dala sjajne rezultate je završena. Po riječima Ivane Marković, rukovodilac Sektora za upravljanje potraživanjima kaže da je interesovanje domaćinstava za akciju Podijelimo teret veliko tokom čitave godine. Kako kaže Marković, pomogla je mnogim domaćinstvima da otplate svoj dug po povoljnijim uslovima, a mnoga domaćinstva koja su se priključila ovoj akciji sada su već i članovi zlatnog tima ističe Marković. Ukupan broj potpisanih sporazuma zaključno sa oktobarskim obračunom je 7.290. Samim zaključenjem i poštovanjem Sporazuma neće se obračunavati zakonska zatezna kamata, neće se pokretati predlozi za izvršenje kod javnih izvršitelja i neće biti isključenja sa mreže kažu iz Snabdijevanja.

Akcija Podijelimo teret je pokrenuta u septembru 2013 godine, s tim što su pravo potpisivanja sporazuma imali osim regularnih dužnika, i potrošači koji su se vodili kao pristupnici. Ukoliko se posmatraju potrošači koji su potpisali sporazum Podijelimo teret u 2013, saldo na njihov datum potpisivanja je iznosio oko 16,7 miliona eura, a kod potrošača koji su potpisali poslednji sporazum, saldo na datum potpisivanja je iznosio 18,33 miliona eura, što potvrđuje dobar trend interesovanja potrošača za ovu vrstu sporazuma.

Stanje potraživanja za distributivne potrošače na 31.08.2013, dakle prije prve akcije "Podijelimo teret" je iznosilo 194,6 miliona eura, dok je ukupno stanje potraživanja nakon poslednjeg obračuna za oktobar iznosilo 168,9 miliona eura, pa Marković konstatuje da akcija Podijelimo teret, pored regularnih mehanizama utuženja, imaju značajan uticaj na smanje-

nje potraživanja prema našoj kompaniji.

Akcija je prvenstveno namijenjena potrošačima kojima su istekli ugovori Podijelimo teret 9, ali i svim potrošačima iz kategorije domaćinstava koji imaju dug po osnovu utrošene električne energije bez obzira da li su iskujućeni sa mreže ili ne.

Najviše sklopljenih sporazuma Podijelimo teret od početka ove akcije je u OJ Snabdijevanje Podgorica 3.087, što procentualno iznosi oko 40% od ukupnog broja potrošača koji su potpisali poslednji sporazum Podijelimo teret.

Akcija je prilika da se potrošači riješe nagomilanih dugova, generalno je prihvaćena pozitivno, a to je bila prilika da odrađimo i manje istraživanje sa potrošačima koji su istakli brojne benefite ove akcije.

Milica Leković, potrošač iz Ulcinja kaže da je nedavno potpisala Ugovor. Zadovoljna je akcijom i mogućnošću da otplati nagomilani dug. Rata od 20 eura nije velika, danas svima prihvatljiva i kako kaže Milica, ova akcija je zaista motivirajuća i smatra da ne postoji izgovor i razlog da je neko ne prihvati. Put da potrošač postane redovni platiša je sada mnogo olakšan.

Leković kaže u šali da je na neki način i promoter akcije jer svima pozitivno govori o njoj, a svoja dugovanja trudiće se da svede na minimum.

Jozo Jacović, takođe potrošač iz Ulcinja ocjenjuje akciju čistom desetakom. Kako kaže ovo je spas za sve koji imaju veća dugovanja i zahvaljujući akciji nada se da će dobiti status redovnog platiša.

U Snabdijevanju krunu akcije očekuju i kada su su kompanije u pitanju dodajući nema pravila u pogledu sklapanja Sporazuma na rate ali Marković kaže da je trenutno 188 aktivnih sporazuma iz kategorije Ostala potrošnje (kompanije) koji se otplaćuju. Nova akcija sporazuma za potrošače iz privrede je omogućila povoljnije uslove otplate, i potrošači mogu da biraju procenat otplate duga i to otplata četvrtine duga (25%), trećine duga (33%), polovine duga (50%) i ukupnog duga (100%). Dugovanja u privredi čine značajnu komponentu ukupnog duga koji potrošači imaju dako da se uvijek traži model kako bi se dugovanja svela na moguću minimum.

Naplata računa za utrošenu električnu energiju jeste glavni izvor prihoda EPCG. Dakle, za stabilno funkcionisanje elektroenergetskog sistema neophodno je redovno izmirivanje faktura. Njegovanje korektnog odnosa sa potrošačima daje rezultate pa su i pomaci u naplati na kojoj počiva elektroenergetski sistem, vidljivi. Stopa naplate za prvih šest mjeseci za kategoriju domaćinstva iznosi 102,22%, a za ostalu potrošnju 99% što je već dostigao plan naplate za cijelu godinu, a koji iznosi za obje kategorije potrošnje oko 100%. Važno je da dobre rezultate pravimo u kontinuitetu, da pristup potrošačima bude sve bolji jer uvijek postoji prostor za napredovanje, zaključuje Marković.





NA DEPONIJU MALJEVAC,
POČELA IZRADA NASIPA KASETE III

Zatvorene dvije trećine deponije

U okviru ekološke rekonstrukcije prvog bloka termoelektrane "Pljevlja", već nekoliko godina, radi se rekultivacija deponije pepela i šljake na Maljevcu, uz obezbjeđivanje uslova za nastavak korištenja deponije. Elektroprivreda Crne Gore je raspisala novi tender za nastavak radova na korištenju Kasete III, za šta je opredijeljeno 742.000 eura. Vrijednost cijelog projekta je, inače, oko 20 miliona eura

Tatjana Knežević Perišić

EPCG je, do sada, izvela dvije faze radova, čiji je cilj da se obezbijedi nesmetano odlaganje produkata rada TE Pljevlja. Faza I predstavlja pripremu Kasete III, sa izgradnjom nasipa, do kote 817 mnm; vrijednost ugovora, potpisanog u julu 2019. godine je oko 655 hiljada eura. Faza II predstavlja izgradnju nasipa do kote 821mnm, vrijednost ugovora potpisanog u novembru 2020. godine je oko 400 hiljada eura. Faza III predstavlja izgradnju nasipa do kote 824 mnm, izvođač radova je TIM Company D.D.O. Pljevlja, a vrijednost ugovora je 887.882,92 bez PDV-a.

Izvođač radova na ekultivaciji kasete II, rekultivaciji nizvodnih kosina, sanaciji klizišta, izmještanju Paleškog potoka sa izgradnjom pumpe procjednih voda, izgradnji trafostanice i ostale elektro infrastrukture za potrebe pumpne stanice drenažnih voda je Konzorcijum Bemax doo- Termosistem doo-Ramel doo, dok stručni nadzor nad izvođenjem radova ima Konzorcijum Nik Com doo-Institut za rudarstvo i metalurgiju Bor.

Prema riječima građevinskog inženjera, Dušana Mijuškovića, člana Projektnog tima, u toku su radovi na izradi nasipa kasete III do K+828 mnm.

-To je ujedno i četvrta faza izrade nasipa; podsjećam da je izgradnja prvih/ inicijalnih nasipa završena 2020 godine. Izgradnjom nasipa, obezbijeđen je prostor za dalje deponovanje nusprodukata iz TE Pljevlja, a samim tim i nesmetan rad TE, kaže Mijušković.

Nasipi se izvode od pepela, koji se ugrađuje i valja u slojevima do postizanja zbijenosti, čime se omogućava vododrživost kasete. Ukupna visina nasipa, u ovoj fazi, je 4m, sa unutrašnjim padom kosine 1:2 i spoljašnjim padom 1:2,5, dok je širina

berme nasipa 5m. Razastiranje slojeva se vrši buldozerom, dok se za zbijanje slojeva koristi valjak.

Nakon završetka izrade nasipa do projektovanih kota, pristupiće se prekrivanju krune i kosina nasipa zemljanim materijalom, koji će se razastirati buldozerom, dok će se na kosinama ugrađivati bagerom. Debljina zemljanog materijala je 10 cm.

Prekrivanjem nasipa, sprječava se raznošenje sitnih čestica pepela prilikom jakih udara vjetra, objašnjava Mijušković.

Tokom ove godine, izvođeni su radovi na održavanju rekultivisane kasete II; biološka rekultivacija je obuhvatala hidrosjektivu kosina kasete cca 20 000m² i sjetvu trave na platou cca 80 000 m², te sadnju sadnica.

Sam projekat je vrijedan oko 20 miliona eura, a zatvorene su dvije trećine deponije. Ozelenjavanje površina počelo je sadnjom osam hiljada sadnica crnog bora, javora i ruja. Nakon završetka projekta i rekultivacije deponije Maljevac, Pljevlja će na raspolaganju imati uređeni park površine preko 600 hiljada metara kvadratnih, sa preko 45 hiljada sadnica javora, crnog bora i ruje, po najsavremenijim standardima struke. Biće izgrađena i biciklistička i trim staza, postavljen parkovski mobilijar, klupe za odmor i sve ostalo, što sadrže savremeno uređeni parkovi.



Za otkup zemljišta plaćeno oko 9 miliona!

Za Projekat nastavka korišćenja i fazne rekultivacije deponije Maljevac, utrošeno oko 17.5 miliona eura; najveći procenat sredstava, utrošen je za potrebe otkupa zemljišta i objekata, čak 9 miliona, čime je ostavljena mogućnost i za dalje proširenje projekta.



OC SOLARNE ELEKTRANE

Proizvodnja energije na održiv način



Jedan od najefikasnijih načina da se postigne energetska efikasnost jeste postavljanje fotonaponskih (PV) panela na krovove stambenih objekata. Kao najveća energetska kompanija razumijemo važnost pružanja pravovremenih informacija građanima, koji su zainteresovani za ugradnju FNS. S tim u vezi, razgovarali smo sa kolegama iz OC Solarne elektrane, kako bi objasnili na koji način se obračunavaju fakture (šta sve ulazi u obračun) i koji su benefiti već sada implementiranog projekta Solari 3000+/500+

Dragana B. Mijušković

U novembru su korisnici koji su ugradili FNS dobili i prve račune. Iz sistema za sada je izašlo 280 fakture, koje su poslate korisnicima.

-Na fakturama se nalaze solarni paneli (fotonaponski moduli) kao prva stavka, na koju se obračunava PDV po sniženoj stopi od 7%, druga stavka na fakturi su fotonaponska oprema i materijali (potkonstrukcija, inverteri, smart brojlara, ormari, kablovi, konektori i PVC cijevi), dok treću stavku čine ostali materijal i usluge (potrošni materijal, usluge obilaska, snimanja i premjeravanja objekta na koji se instaliraju solarna elektrana, usluge izrade tehničke dokumentacije, usluge montaže i

puštanja sistema u rad, obrada investiciono-tehničke dokumentacije, inženjering i kontrola nad izvođenjem radova, kao i usluge ispitivanja instalacija i uzemljenja i izrade atesta). Na drugu i treću stavku se obračunava redovna stopa PDV-a od 21%", saopšteno je iz OC Solarne elektrane.

Jednom instalirani, solarni paneli proizvode električnu energiju iz sunčeve svjetlosti, značajno smanjujući zavisnost potrošača od mreže. To dovodi do smanjenja računa za utrošenu električnu energiju sa mreže i na taj način pruža dugoročnu finansijsku korist.

Prema riječima mr Željka Pekića, rukovodioca OC SE i menadžera projekta Solari 5000+ [70MW], potencijalni korisnik

prvo dobija ponudu koja je informativnog karaktera. Tek nakon završenih radova potrošač dobija fakturu i na njoj je navedena precizna specifikacija ugrađenog materijala. -Prosječni mjesečni račun za električnu energiju diktira koji će sistem dobiti klijent. Nakon toga se potrošač obilazi, detaljno se preuzimaju podaci sa terena, nakon čega inženjeri elektro i građevinske struke popunjavaju kontrolnu listu i potvrđuju da li je moguća ugradnja sistema koji je potrošač dobio na osnovu svoje prosječne potrošnje. Zavisno od sistema koji potrošač dobija zavisi i rata potrosaca, ističe Pekić i dodaje da su za domaćinstvo u pitanju sistemi 3, 5, 7(8) i 10kW

-Kada je u pitanju projekat Sola-

ri 3000+/500+, nabavljani su paneli 450Wp, to znaci da se za sistem od 3kW ugrađuje 8 panela, za 5kW 12 panela, za 7kW 18 panela i za sistem od 10kW 26 panela. U određenim slučajevima se ugrađuje panel više ili manje, u zavisnosti od raspoložive krovne površine objekta, objašnjavaju iz OC Solarne elektrane.

Na pitanje kako se obračunava subvencija, odgovaraju da se potrošaču subvencija obračunava na fakturi. Zavisno od sistema koji sleduje potrošača zavisi i rata. U projektu Solari 3000+ i 500+, potrošaču se obračunava odmah subvencija 20% ukupne investicije od strane Eko fonda.

3kW	prosječna rata cca 40 evra
5kW	prosječna rata cca 55, 60 evra
7(8)kW	prosječna rata cca 80 evra
10kW	prosječna rata cca 115 evra

-Od kada se krenulo sa realizacijom projekta Solari 3000+/500+, krajem juna 2022. godine, potrošači su zadovoljni radom elektrana i za sada imamo pozitivne reakcije potrošača na proizvodnju i na rad elektrana, ističu iz OC Solarne elektrane i dodaju:

-Koncept projekta je da u zavisnosti od prosječne potrošnje potrošača u poslednjih par godina, potrošača sleduje sistem koji će zadovoljiti njegove potrebe za električnom energijom. Nakon što potrošač otplati sistem, on će maltene imati besplatnu električnu energiju, u skladu sa

trenutno važećim zakonima. U skladu sa članom 96 Zakona o energetici, krajnji kupac koji proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora ili visokoeфикаsne kogeneracije za sopstvene potrebe sa povremenom predajom viška proizvedene električne energije u distributivni sistem (kupac - proizvođač), u postrojenju instalisane snage koja ne prelazi vrijednost priključne snage krajnjeg kupca ima pravo da proizvedenu električnu energiju troši za sopstvene potrebe, skladišti i prodaje višak proizvedene električne energije, individualno ili putem agregacije sa drugim kupcima. Saldiranje je jednom godišnje, tj. 1.aprila kada će kupcu-proizvođaču EPCG biti dužna da isplati sav višak energije ukoliko je njegova proizvodnja premašila potrošnju za prethodni period od godinu dana, po cijeni aktivne električne energije. U suprotnom, ukoliko je proizvodnja manja u odnosu na potrošnju, kupac-proizvođač je dužan da tu razliku doplati.

Investiciju u ugradnju Fotonaponskog sistema na objektu treba posmatrati kao neki vid beskamratnog kredita, jer korisnik će u suštini isplatiti sistem nakon određenog perioda i nakon toga će praktično imati besplatnu električnu energiju, odnosno neće plaćati račun. Fotonaponski sistem je projektovan tako da zadovolji njegove potrebe za energijom.

Iz OC Solarne elektrane navode primjer, ako je potrošaču do sad bio prosječni račun 50 evra, sleduje ga sistem od 5 kw i

rata od 50 evra. Nakon što otplati sistem, imaće besplatnu električnu energiju, po trenutno važećim zakonima.

Pored toga, iz ove OC naglašavaju da različite opcije finansiranja čine početnu investiciju dostupnijom za vlasnike kuća. Ovi podsticaji, u kombinaciji sa dugoročnim uštedama na računima za energiju, čine postavljanje solarnih panela finansijski održivim izborom za mnoga domaćinstva.

-Masovno ugrađivanje FNS u Njemačkoj, Norveškoj i Švedskoj nam pokazuje da ukoliko se tim zemljama koje su mnogo sjevernije od Crne Gore, isplati, onda je jasno da naša država koja prednjači u broju sunčanih dana u regionu, ima veliki potencijal za ugradnju FNS i da taj potencijal treba iskoristiti, ističu iz OC Solarne elektrane.

U projektu Solari 3000+/500+ uzet je kredit preko IRF po stopi 1.63% i tu kamatu plaća EPCG. EPCG prenosi cijene i sve od dobavljača, koje je dobio na veliku narudžbu, bez direktne zarade.

„Subvencija Eko Fonda iznosila je 20%. Garancija na invertere je 10 godina, dok je na panele 12 godina, s tim što je garancija na učinkovitost 25 godina. U novom projektu Solari 5000+, subvencija Eko fonda iznosiće 10%, dok će subvencija EPCG iznositi 10%. To je za sada najnovija informacija, ukoliko bude izmjena i povećanja subvencija, građani će biti blagovremeno obaviješteni“, pojašnjeno je iz ove OC.





Andrijana Kaljević

MJERE ZAŠTITE I ZDRAVLJA NA RADU U ELEKTROENERGETSKIM POSTROJENJIMA

Značajna oblast za poslodavca i zaposlene

Zaštita i zdravlje na radu podrazumijeva obezbjeđivanje uslova na radu koji ne dovode do povreda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom i koji stvaraju pretpostavke za punu fizičku i psihičku zaštitu zaposlenih. Zbog toga je kategorisana kao djelatnost od javnog interesa, pa pravo na zaštitu i zdravlje na radu imaju sva lica koja se po bilo kom osnovu nalaze kod poslodavca

Dragana B. Mijušković

U EPCG način obavljanja stručnih poslova zaštite i zdravlja na radu je organizovan u Direkciji za IMS i opšte poslove – Sektoru za IMS, kroz stručnu Službu za zaštitu i zdravlje na radu za OC i FC Snabdijevanje, koju čini pet stručnih lica za ZZNR, dok u elektranama – podružnicama HE „Perućica“, HE „Piva“

imamo po jedno stručno lice za ZZNR i TE „Pljevlja“ dva stručna lica za ZZNR, koji organizaciono pripadaju podružnicama. Kako funkcioniše ovaj sistem, koji su izazovi govorila je šef Službe za zaštitu i zdravlje na radu, mr Andrijana Kaljević, spec.ing.elektroenergetike.

Kako je upravljanje zaštitom i zdravljem na radu opšte pravilo, strateško pitanje upravljanja i odgovornost najvišeg

menadžmenta, naša Kompanija je, kroz integrisani sistem menadžmenta (IMS), podigla nivo bezbjednosti i zaštite zaposlenih od svih vrsta opasnosti i štetnosti u vezi sa radom. Navedeno uključuje sve uticaje sa radnom aktivnošću na radnim mjestima koji mogu uticati na život i zdravlje zaposlenih. Cilj uvođenja i sertifikacija međunarodnog standarda ISO 45001:2018 – Sistem upravljanja zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu (OH&S – Occupation, Health and Safety), je uspostavljanje transparentnih i efikasnih procesa, koji dovode do visokog nivoa bezbjednosti i zdravlja na radu, što obuhvata: politiku rada, posvećenost najvišeg rukovodstva, konsultacije i učešće zaposlenih, identifikaciju opasnosti, štetnosti i procjenu nivoa rizika, kao i upravljanje rizicima, objašnjava Kaljević i navodi da su osnove za pravno uređenje zaštite na radu nalaze se u Ustavu Crne Gore.

Kao ustavno načelo, zdravo radno mjesto za sve zaposlene, prevencija povreda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom, poboljšanje uslova u kojima zaposleni izvršavaju svoje radne zadatke, kao i unapređenje zdravlja svih učesnika radnog procesa, zajednička je briga poslodavca i zaposlenog. Zaštita na radu je uređena Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu, gdje su ugrađene odredbe sadržane u međunarodnim konvencijama, direktivama i preporukama. On reguliše međusobna prava, obaveze i odgovornosti poslodavca i zaposlenih, kao i aktivnosti i sredstva za njihovo postizanje. Ugovorom o radu se, takođe, regulišu prava, obaveze i odgovornosti iz ove oblasti.

Na naše pitanje da li su zaposleni naše firme upoznati na koji način se pravilno sprovede mjere u Kompaniji, Kaljević ističe da je osnova za sprovođenje zaštite zdravlja na radu je procena rizika.

– Nakon analize vrste i nivoa intenziteta rizika koji se nalazi u Aktu o procjeni rizika, identifikuju se radna mjesta sa posebnim uslovima rada i povećanim rizikom, pa se planom mjera za otklanjanje ili smanjenje nivoa rizika na najmanju moguću mjeru daju predlozi za primjenu osnovnih i posebnih pravila zaštite i zdravlja na radu, rokovi za sprovođenje, odgovorne osobe i načini kontrole u sprovođenju utvrđenih mjera zaštite. Na taj način se uvode preventivne mjere koje će kontrolisati rizik i stvoriti uslove za upravljanje rizikom, navodi Kaljević i objašnjava dalje:

– Usled niza opasnosti, štetnosti i rizika

Kaljević, Gardašević i Nikčević učestvovali na savjetovanju CIGRE BiH

Kako u elektroenergetskim postrojenjima obezbijediti najveći stepen zaštite, pitanje je na koje su učesnicima 16. Savjetovanja CIGRE BiH odgovore ponudili, mr Andrijana Kaljević, šefica Službe za zaštitu i zdravlje na radu, mr Dragutin Gardašević, specijalista za vozne redove i energetske analize i mr Goran Nikčević iz CEDIS-a. Naime, oni su se na Savjetovanju koje je održano od 22. do 25. oktobra u Neumu uspješno predstavili stručnim radom Primjena mjera zaštite i zdravlja na radu u elektroenergetskim postrojenjima. Učesnici su imali priliku da se upoznaju sa iskustvima EPCG i CEDIS-a u ovoj oblasti, a nastup naših kolega bio je veoma zapažen. Inače, primjena mjera zaštite u elektroenergetskim objektima se može sprovesti kroz opšte, organizacione i tehničke mjere, koje se moraju dosljedno sprovesti prilikom boravka i rada u njima. Kako su istakli autori rada, kategorije radova u elektroenergetskim postrojenjima mogu biti: radovi u beznaponskom stanju, radovi u blizini napona i radovi pod naponom.

koji mogu ugroziti život i zdravlje zaposlenih, rad u visokonaponskim objektima spada u kategoriju radova pod posebnim uslovima rada. Stoga se u njima propisuju strogo kontrolisani uslovi kretanja, boravka i rada. U elektroenergetskim postrojenjima mogu raditi, održavati i rukovati opremom samo zaposleni koji su stekli stručne obrazovne kvalifikacije za obavljanje poslova montaže, održavanja i ispitivanja električnih instalacija i postrojenja.

Kaljević dalje navodi da u cilju obezbjeđivanja sigurnih uslova, jedno od najbitnijih uputstava u našoj Kompaniji jeste Uputstvo za bezbjedan rad u elektroenergetskim objektima.

– Uputstvo se odnosi na sve zaposlene, kao i na sva lica koja izvode radove, ili posjećuju energetske objekat, sa dozvolom organizacionog dijela Društva. U njemu su sadržana osnovna pravila i mjere koje je neophodno sprovesti i kojih se treba pridržavati, kako bi se sve aktivnosti obavljale na bezbjedan i siguran način. Sadrži veliki broj pojedinačnih uputstava za bezbjedan rad prilikom korišćenja mašina, uređaja i ostale opreme, kao i mjere zaštite koje se moraju primjenjivati tokom rada i kod izvođenja specifičnih poslova u objektima i postrojenjima EPCG, dodaje Kaljević.

Uputstvima za bezbjedan rad se određuje i koja se lična zaštitna oprema mora koristiti prilikom obavljanja pojedinih poslova. Sredstva i oprema lične zaštite na radu obezbjeđuju se zaposlenima na radnim mjestima koji su izloženi određenim vrstama opasnosti i štetnosti koje

napraviti razliku između radne i zaštitne opreme.

– Za obavljanje visokorizičnih poslova, zaposlenima se nabavlja i daje na upotrebu zaštitna oprema sa većim nivoima i stepenima zaštite, koju su dužni koristiti.

Uputstvo za bezbjedan rad u elektroenergetskim objektima sadrži i obrasce kojima se određuju pravila boravka i kretanja posjetilaca, kao i upozorenja o opasnostima i štetnostima u objektima i postrojenjima. Ovdje je važno napomenuti da, shodno Zakonu o zaštiti lica i imovine, elektroenergetski objekti spadaju u obavezno štice objekte, pa je posjetiocima strogo zabranjeno fotografisanje, što je istaknuto na tabli koja se nalazi na ulazu ovih objekata, dodaje Kaljević i zaključuje:

– Poznato je da je glavni uzrok povređivanja na radu nepridržavanje osnovnih pravila i principa zaštite pri radu u tehnološkom procesu, kao i nekorisćenje lične zaštitnih sredstava i opreme. Upravljanje bezbjednošću i zdravljem treba da bude integrisano u kulturu radnog mjesta. Uspjeh sistema upravljanja zaštitom i zdravljem na radu zavisi od individualne angažovanosti svih u kompaniji. To znači da svi moraju učestvovati u aktivnostima implementacije i pune integracije zakonskih i internih propisa iz oblasti zaštite i zdravlja na radu, odnosno njihovom potpunom prihvatanju i korišćenju u praksi.



Adekvatna HTZ oprema neophodna za remont



ENERGETSKI SEKTOR U SUSRET INDUSTRIJI 5.0 I KVALITETU 5.0

Kvalitet je temelj poslovanja

Marija Vukotić

Svjetski dan kvaliteta i Evropska nedjelja kvaliteta obilježen je 9. novembra okruglim stolom u Privrednoj komori Crne Gore na temu "Kvalitet-ostvarivanje svog konkurentskog potencijala".

Ispred EPCG dr Velimir Strugar, Rukovodilac Sektora, Direkcija za IMS i opšte poslove govorio je o elektroenergetskom sektoru u susretu Industriji 5.0 i Kvalitetu 5.0. Kada je u pitanju Kvalitet 5.0, Strugar ističe da njega karakteriše korišćenje naprednih tehnologija, kao što su AI, ML i IoT, M2M comm. za real time obradu podataka. Istakao je i osnaživanje radnika kompetencijama potrebnim za prepoznavanje i rješavanje problema vezanih za kvalitet, kao i korišćenje automatizacije i robotike za pojednostavljenje i optimizaciju proizvodnih procesa.

On smatra da pametna mreža, obnovljivi izvori energije (OIE) i upravljanje energijom u uslovima velike neizvjesnosti čine temelj modernih energetske sisteme.

- Zelena tranzicija mijenja tradicionalni koncept proizvodnje, distribucije i potrošnje energije, uvodeći održivu proizvodnju na mjestu potrošnje i stvarajući nove tr-

žišne entitete - poručio je Strugar.

Prema njegovim riječima, UN predviđa da će do 2050.godine 70% svjetskog stanovništva živjeti u gradovima, što postavlja izazove poput nedostatka resursa, upravljanja energijom i otpadom, te starenja infrastrukture. Pametni gradovi se smatraju optimalnim rješenjem za ove probleme, povezujući fizičku, društvenu, poslovnu i ICT infrastrukturu kako bi poboljšali inteligenciju grada.



dr Velimir Strugar

Strugar smatra da pametna mreža, koja povezuje generatore, potrošače i proizvođače-kupce, omogućava kompleksne informacijske sisteme poput virtuelnih elektrana. Integracija ICT, senzorska tehnika, pametne kuće i e-vozila dodatno optimizuju sistem.

O društvenoj odgovornosti i konkurentnosti govorila je Bosiljka Vuković Simonović, članica Tehničkog komiteta za društvenu odgovornost Instituta za standardizaciju Crne Gore.

Ona je kazala da sedam ključnih tema društvene odgovornosti obuhvataju-upravljanje organizacijom, ljudska prava, radne prakse, okolinu, poštene poslovne prakse, pitanja potrošača i uključivanje u zajednicu.

- Integracija društvene odgovornosti u poslovanje organizacije osigurava povećanje njene sposobnosti djelovanja na društveno odgovoran način - istakla je Simonović.

Prema njenim riječima, osnova vladavine prava i koncepta društvene pravde i pravičnosti ključni su principi društvene odgovornosti. Države imaju obavezu štiti ljudska prava, dok organizacije odgovaraju za poštovanje tih prava, uključujući područje svog uticaja.

Predsjednik Koordinacionog odbora za kvalitet Privredne komore prof. emeritus dr Milan J. Perović ovom prilikom je kazao da je Komora odlično mjesto za obilježavanje Svjetskog dana kvaliteta, jer ona predstavlja centar privrede, a sa razvojem kvaliteta u privredi, on se razvija i u drugim oblastima društva. Perović je kao osnovnu oblast od uticaja na kvalitet življenja istakao upravljanje organizacijom kao najvažnijeg faktora za integrisanje društvene odgovornosti u cjelokupno poslovanje u organizaciji.

- Upravljanje organizacijom je ključno za integraciju društvene odgovornosti u poslovanje prema ISO standardu 26000. Osnovne oblasti uticaja na kvalitet života obuhvataju upravljanje organizacijom, ljudska prava, radne prakse, okolinu, poštene poslovne prakse, odnos prema potrošačima, uključivanje u razvoj zajednice, te procesni pristup - kazao je Perović.

Privredna komora Crne Gore već dugi niz godina obilježava Dan kvaliteta kroz isticanje uspješnih dostignuća u primjeni integrisanih sistema menadžmenta u crnogorskim kompanijama, kroz promociju aktivnosti na jačanju infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori, kao i kroz diskusiju o pitanjima od značaja za kvalitet.

CGES i EMS zajedno na realizaciji Transbalkanskog koridora

Predstavnici Crnogorskog elektroenergetskog sistema (CGES) i Elektromreže Srbije (EMS) potpisali su sporazum o saradnji koji će omogućiti uspješnu realizaciju zacrtanih ciljeva u vezi sa izgradnjom interkonektivnog 400 kilovoltnog voda Pljevlja - Bajina Bašta - Višegrad, projekta u okviru Transbalkanskog koridora koji je u toku.

Cilj je, kako je objašnjeno iz CGES-a, da se poboljšaju uslovi prenosa električne energije između sjevernog i južnog dijela regiona i na taj način omogući dalja integracija tržišta električne energije, kao jedan od prioriteta evropske energetske politike.

Potpisnici sporazuma, izvršni direktori CGES-a i EMS-a, Ivan Asanović i Jelena Matejić, ocijenili su da će ovaj akt doprinijeti unapređenju i jačanju međusobne saradnje dvije kompanije u okviru svojih nadležnosti i u skladu sa zakonodavstvom i međunarodnim sporazumom svojih država, radi obezbjeđenja koordinacije



aktivnosti koje bi trebalo da omoguće realizaciju projekta nove električne interkonekcije između Srbije i Crne Gore.

Prilikom potpisivanja je saopšteno da se stiču uslovi za veoma kvalitetnu saradnju koja podrazumijeva razmjenu relevantnih informacija, znanja i iskustava,

kao i organizovanje zajedničkih pripremnih i preliminarnih aktivnosti, a jedan od projektovanih benefita će biti i uzajamna podrška kao preduslov za realizaciju projekta od obostranog interesa.

CGES i EMS imaju za cilj poboljšanje kvaliteta usluga prenosa, koji će biti usklađeni sa svim evropskim standardima i zahtjevima.

"Takođe, nastojeće da vrše aktivnu ulogu na tržištu električne energije i doprinose njegovom razvoju u regionu jugoistočne Evrope, a jedan od benefita je i integracija obnovljivih izvora električne energije", navodi se u saopštenju.

Iz CGES-a su podsjetili da dvosistemski dalekovod naponskog nivoa 400 kV Pljevlja - Bajina Bašta - Višegrad, kao dio Transbalkanskog koridora, obezbjeđuje kvalitetnije elektroenergetsko povezivanje Crne Gore, Bosne i Hercegovine (BiH) i Srbije sa neposrednim okruženjem i Evropom.

Ovaj klaster se sastoji i od projekta podmorskog kabla Crna Gora - Italija, kao i investicija izgradnje unutrašnje 400 kV mreže u Crnoj Gori i Srbiji i interkonektivnih dalekovoda 400 kV između Crne Gore, Srbije, BiH i Rumunije.

EBRD, EU i Austrija podstiču zelene investicije u Crnoj Gori

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), uz podršku Evropske unije i Austrije, podstiče ulaganje u energetske efikasnost u Crnoj Gori kroz kredit od 2 miliona eura za NLB banku AD Podgorica, koji je namijenjen za dalje kreditiranje vlasnika stambenih objekata.

Sredstva su obezbjeđena kroz Program za finansiranje zelene ekonomije (GEFF), koji podržava investicije u zelene tehnologije visokih performansi, materijale i rješenja za stambene zgrade u privatnom vlasništvu. Vlasnici stambenih jedinica koji su korisnici ovog kredita dobijaju pomoć u identifikaciji i kupovini opreme za uštedu energije, kao što su izolacija, prozori, toplotne pumpe i solarni paneli koji će smanjiti emisiju gasova staklene bašte, smanjiti troškove energije i poboljšati kvalitet njihovog života. Oni mogu dobiti tehničku pomoć i podsticajna plaćanja do 20 odsto vrijednosti kredita nakon uspješnog instaliranja.

EU i bilateralni donatori obezbjeđuju

sredstva kroz Investicioni okvir za zapadni Balkan (WBIF) kao dio Regionalnog programa energetske efikasnosti (REEP). Austrijsko savezno ministarstvo finansija obezbjeđuje dodatna sredstva za tehničku pomoć.



Remon Zakaria, šef kancelarije EBRD-a za Crnu Goru, je rekao: „Veoma nas raduje što ćemo zajedno sa našim komercijalnim i institucionalnim partnerima, za vlasnike stanova u stambenim zgradama širom zemlje povećati mogućnosti zelenih ulaganja. Stambene zgrade predstavljaju značajan izvor emisije CO2 - zato će naša sredstva napraviti značajnu pozitivnu razliku za građane Crne Gore, njihove troškove vezane za električnu energiju i ujedno doprinijeti zaštiti životne sredine u zemlji.“

Ingve Engstroem, šef Odjeljenja za saradnju u Delegaciji EU u Crnoj Gori, je rekao: „Ulaganje u energetske efikasnost je nešto gdje su svi na dobitku.“

Martin Leberle, predsjednik NLB Banke AD Podgorica, je rekao: „Srećni smo što radimo sa našim institucionalnim partnerima kako bismo našim klijentima obezbijedili nove mogućnosti finansiranja za poboljšanje energetske efikasnosti.“

EBRD je glavni institucionalni investitor u Crnoj Gori. Do danas je Banka investirala 800 miliona eura kroz 86 projekata u zemlji.

Priledila: Dragana B. Mijušković



NAJBOLJI RADNICI EPCG U 2022.GODINI

Dovoljna su mi moja Pljevlja

Rukovaoc elektrokomande bloka TE Pljevlja, Aleksandar Drobniak, jedan je od pet nagrađenih radnika naše Kompanije, za proteklu godinu. Ovaj skromni i tihi čovjek, svoj profesionalni angažman je ostvario upravo u termoelektrani, gdje se, kaže, sa kolegama bori za svaki megavat struje, za dobar i pouzdan rad bloka-i ne bi ništa mijenjao. Ovo je njegova priča

Tatjana Knežević Perišić

Počeo je davne 1996.godine, kada je nakon završene srednje škole, odradio pripravnički staž u TE:

- Sjećam se, bio je konkurs u „Pobjedi“ i odlučim da predam dokumenta; odem u Nikšić, dostavim dokumentaciju i čekam. Imao sam dobar prosjek, a baš me i zanimao taj posao. Dobijem ugovor na šest mjeseci, da odradim pripravnički. Sve to dobro prođe. Raspiše se konkurs za mjesto automatičara i ja se prijavim; dobijem taj prvi posao-automatičara za mjerenje temperature i specijalna mjerenja-tako

se tada zvao. Tu se mjerio procenat vodonika u nekom gasu, kiseonika u dimnom gasu, niz tih specijalnih mjerenja...Pređem poslije toga, za automatičara za mjerenje i regulaciju, a 2012. prelazim na termokomandu, kao dežurni automatičar. Nešto brzo pređem na mjesto dežurnog električara, a za par godina, za rukovaoca termokomande bloka, priča Aleksandar, koji ima peti stepen obrazovanja, specijaliziran za elektrane i razvojna postrojenja.

Znači, prošli ste „cijeli krug“ do ovog mjesta?

Da, krenuo sam sa održavanjem, pa izučavanjem...trebale su godine sticanja

znanja, iskustva..Morate, takođe, naučiti da budete precizni, staloženi, morate brzo reagovati i znati šta treba uraditi u određenoj situaciji, na bilo kakav poremećaj ili signal koji se pojavi na panelu. Nas trojica smo u smjeni, saradujemo, jedan drugog nadopunjavamo, svaki signal se „isprati“, provjeri, pa ako ne možemo da ga vratimo, zove se održavanje...Ali to vam je 24 sata koncentracije! To je borba za svaki megavat, za održavanje pune snage bloka. Ne smijemo dozvoliti ispadanje bloka, em što je skupo, em što skroz zaustavi proces rada; zato se trudimo da sve bude efikasno i stabilno. Volim svoj posao, „leži“ mi i odgovara.

A kako izgleda taj radni dan i posao rukovaoca?

Rukujem generatorskim prekidačem, najjednostavnije rečeno! Dakle, kad struja iz generatora ide, ona se preko tog prekidača, šalje na trafo T1 i dalje u mrežu. Pratim rastavljače, prekidače, generator, turbinu, trafo...pa onda pratim rad u spoljnim objektima, ventile u pumpi, 0,4 kV postrojenje, kotlarnicu sa ventilima, pumpama...Ranije smo nas trojica, u smjeni, sve ovo obilazili, sada sam sam u smjeni, dok se ne prime novi električari. Kad dođem na posao, prvo pregledam sheme, pa zaštitu 6 kV, temperaturu, parametre na generatoru, žljebove, pritiske, parametre vodonika, ležajeve generatora...Važno je da nema odstupanja od projektovanih vrijednosti; ako ima, moramo ih vratiti u normalne. Puno posla, ali je dan ispunjen.

Priča o termoelektrani ne može biti ispričana bez Pljevalja. Jer, kako kaže Aleksandar, jedno bez drugoga ne može. A kad je, prije 27 godina počinjao da radi, imao je cijeli svijet „na dlanu“. Ipak je ostao:

Bio sam mlad momak, ali želio sam da ostanem ovdje. Dovoljna su mi bila Pljevlja, dovoljan moj grad...I druga vremena su bila; „iskoči“ neki posao, uzimaj, ne pitaj! Ali ja sam zadovoljan. Tokom srednje škole, nijesmo baš imali nekog praktičnog dodira sa TE,

iako smo učili o elektrani i razvojnim postrojenjima. Kad sam došao ovdje, sve mi je bilo zanimljivo, svidio mi se posao, a poslije toliko godina, mogu reći da sam imao sreće što sam „upao“ u TE. Ja to tako gledam. Mada, mogu vam reći, mnogi Pljevljaci i nijesu svjesni značaja termoelektrane; mi smo, i do sada, imali filtere, koji su uticali na manju zagađenost vazduha, a sada, kad se pravi filtersko postrojenje, biće zadovoljene najstrožije norme Energetske zajednice. Toliko proizvedenih megavata struje su omogućili stabilnost rada, ne samo EPCG, već i cijele Crne Gore! I ljeti i zimi, bez obzira na vremenske prilike, TE Pljevlja predstavlja siguran izvor energije. Vjerovatno bi svi uvidjeli njen značaj, da moramo stalno plaćati struju iz uvoza! Neka građani samo pomisle koliki je naš doprinos kompletnoj industriji u državi, pa neće samo površno posmatrati TE kao nekog zagađivača, što nije tačno-svi parametri su na našoj strani, a ovim radovima, koji se izvode sada, biće još veći!

Aleksandar ima sina i kćer, na koje je jako ponosan.

Kćerka ima 19 godina, a sin 14; ona je druga godina fakulteta, sin deveti osnovne. Kako radim po smjenama, nemam baš puno vremena sa djecom, koliko bih želio. Izađem iz noćne, u šest ujutro, prva pomisao mi je san, a to je prvi od ukupno dva slobodna dana. Ostane mi bukvalno

taj jedan cijeli dan, ali tako je, kako je. Sin igra stoni tenis sa mnom; to mi je hobi i baš sam na sportskim igrama osvojio prvo mjesto pojedinačno i ekipno; voli on, tako, sa ocem da se odmjeri...Ne znam koju će školu upisati, dobro mu ide engleski, zanimaju ga kompjuteri, pa vidjećemo...Kćerka studira biohemiju, dobar je student, zadovoljan sam i ponosan svojom djecom.

Naš sagovornik, uz stoni tenis, voli biciklizam, pecanje, podvodni ribolov; ribu lovi na jezeru, sa sinom roni ljeti na moru. I tako prolaze dani.

Do penzije imam još barem 12 godina; ima još tu dosta i rada i vremena... Puno je lakše sve prebroditi sa ljudima od povjerenja i mogu vam reći da je naša saradnja dobra; kad se desi neki problem u radu, zajednički ga rješavamo i svi su uključeni. Drago mi je što su me oni predložili za ovu nagradu, hvala im na tome. Veliko je to priznanje kolega i prijaja mi nagrada...

Uz posao koji volim, tu je i grad koji volim, ljudi, jer dosta dobrih ljudi živi u Pljevljima, imamo najljepši park u Crnoj Gori, predivno Bukumirsko jezero; TE će, nakon završetka ekološke rekonstrukcije, biti još stabilnija, pouzdanija, a sve to garantuje da će se ovdje još dugo raditi i zapošljavati, zaključuje Aleksandar Drobniak, jedan od najboljih radnika EPCG, za proteklu godinu.



Ukrajina će obustaviti tranzit ruskog gasa

Ukrajinska državna kompanija Naftogaz, ne namjerava nastaviti s tranzitom ruskog gasa u Evropu, nakon isteka ugovora krajem 2024. zato što smatra da Rusija ne poštuje u potpunosti uslove ugovora. Ruski Gazprom ne plaća tranzit gasa kroz plinsku stanicu na trenutno okupiranom ruskom području Sohranivka (u Luganskoj oblasti), pa stoga Naftogaz nema dovoljno finansijskih sredstava za pokrivanje troškova tranzita. EU planira potpuno prestati koristiti ruski gas do 2027. godine, a prošle godine je kupila ukupno 40 milijardi prostornih metara ruskog gasa. Tranzit Turskim tokom za sada je neometan, iako je Bugarska nametnula visoku tranzitnu taksu od 10,5 eura/MWh.

(energetika-net.hr)



Mađarska, Slovenija i Srbija formiraće platformu za razmjenu električne energije

Mađarska, Slovenija i Srbija formiraće zajedničku platformu za razmjenu električne energije, najavila je Dubravka Đedović Handanović, ministarka rudarstva i energetike Srbije poslije sastanka sa mađarskim ministrom spoljnih poslova i spoljne trgovine Peterom Sijartom. Ona je najavila da se početak radova na izgradnji naftovoda Srbija-Mađarska, investicije vrijedne oko 150 miliona eura, očekuje u drugoj polovini 2025, a planirani kapacitet iznosi 5,5 miliona tona nafte. Dvoje ministara razgovarali su i najavljenom uvođenju takse na transport ruskog gasa preko Bugarske, potez koji su Mađarska i Srbija oštro kritikovale. Bugarska je bez prethodne najave uvela taksu na tranzit ruskog gasa čime je dovela u pitanje sigurnost snabdijevanja Sjeverne Makedonije, Srbije i Mađarske, poručili su ministri.

(balkangreenenergy.com)



Foto: Vlada BPK Gorazde

Kanton Gorazde dodijelio koncesiju za VE i SE, snage 800 MW

Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Gorazde i firma TLG iz Travnik potpisali su ugovor o dodjeli koncesije za izradu, uređenje, opremanje, korišćenje i održavanje vjetro i solarnih elektrana na lokalitetima VE „Kacelj“, fotonaponska elektrana FNE „Jahorina“, FNE „Jahorina 1“ i FNE „Jahorina 2“. Ukupan kapacitet elektrana je 800 MW. Plan je da prvi projekat, solarni park od 200 MW, bude završen za dvije godine. Premijer Edin Čulov istakao je da je potpisivanje ugovora prva faza realizacije jednog od najvažnijih projekata za BPK Gorazde, čija je vrijednost, prema projekcijama, blizu 800 miliona eura.

(balkangreenenergy.com)



Njemačka spremila milijarde za jeftiniju struju privredi

Njemačka vladajuća koalicija dogovorila je paket mjera, vrijedan milijarde eura, za narednih pet godina, kako bi pomogla industriji zbog rastućih cijena električne energije. Set olakšica, koji će uglavnom koristiti proizvođačima koji troše velike količine energije, procjenjuje se na iznos od 12 milijardi eura samo u 2024. godini. Do 2028. godine, očekuje se da će vrijednost paketa iznositi 28 milijardi eura. Paket uključuje smanjenje poreza na električnu energiju u 2024. i 2025. godini na minimum, koji je dozvoljen evropskim regulativama, na 0,05 eurocenti/kWh sa trenutnih 1,537 eurocenti po kWh. Vlada je, takođe, dala zeleno svjetlo za ponovno pokretanje nekoliko termoelektrana na uglj, kako bi se spriječile nestašice električne energije tokom zime.

(balkangreenenergy.com)

Hrvatska privreda dobila 60 miliona eura za solarne panele

Vlada Hrvatske dodijelila je firmama subvencije u vrijednosti od 60 miliona eura za instaliranje solarnih elektrana. Novac je dobila 161 firma, a ukupna vrijednosti investicija u fotonaponske panele je 120 miliona eura. Firme su, Modernizacijskom fondu EU, mogle da konkurišu za investicije u fotonaponske elektrane, postrojenja na biomasu i biogas i u sisteme za skladištenje električne energije (baterije). Najviše novca dobile su firme Podravka (3,3 miliona) Cemex (3 miliona eura), Končar (1,3 miliona), Jamnica (1,2 miliona eura), Wienerberger (1,1 milion). Koliko je instaliranje solarnih panela za proizvodnju energije za sopstvenu potrošnju postalo hit, pokazuje i podatak da je novac na konkursu dobila i firma koja pruža pogrebne usluge.

(balkangreenenergy.com)



Električna energija u Srbiji od prošle jeseni poskupjela 34,2 %

Prosječna cijena električne energije za domaćinstva u Srbiji, za nešto više od godinu dana, računajući i najnovije poskupljenje od 1. novembra za 8%, ukupno je povećana 34,2 %. Struja je poskupjela četiri puta od septembra 2022. godine do novembra 2023, a Vlada Srbije je Međunarodnom monetarnom fondu obećala još jednu promjenu cjenovnika i to od 1. maja 2024. godine za dodatnih 8%. Prosječna cijena struje, bez poreza i taksi, je 1. septembra 2022. bila 7,647 dinara po kWh, a od 1. novembra je 10,26. Ubrzanje rasta cijena ima veze sa više faktora; jedan je energetska kriza i rast cijena energenata, a druga loše upravljanje EPS-om, koji je bio pred kolapsom, zbog problema u proizvodnji uglja i električne energije u termoelektranama. Tada je EPS zabilježio gubitak od nevjerojatnih 629 miliona eura.

(balkangreenenergy.com)



Holandija gradi prvu mrežu cjevovoda za vodonik

U blizini Roterdama su otpočeli radovi na postavljanju 1.200 kilometara duge nacionalne mreže za prenos vodonika, vrijedna 100 miliona eura. Zvaničnici su istakli da će Holandija postati prva zemlja u Evropi s tom vrstom infrastrukture. Nederlandse Gasunie, holandski operator sistema prenosa gasa i infrastrukture, ozvaničio je početak instaliranja cjevovoda za vodonik od 30 kilometara. To je prvi dio planirane nacionalne mreže od 1.200 kilometara, čija je vrijednost procijenjena na milijardu i po eura.

(balkangreenenergy.com)



Kina: Uz pomoć hibridne elektrane, uzgaja se riba

U Kini je završena prva hibridna elektrana na svijetu, koja kombinuje plutajuće vjetro turbine, solarne elektrane i akvakulturu. Sistem je izgrađen u Južnom kineskom moru, a čine ga trostrane polupotopne platforme sa vjetro turbinama, marke Shanghai Electric, od po 4 MW i lagani i fleksibilni fotonaponski moduli, u zoni gdje je more duboko 35 metara. Šestougaoni prostor u središnjem dijelu platforme, koristi se za uzgoj ribe. Ova hibridna elektrana, može da proizvede do 96 MWh električne energije dnevno, što podmiruje dnevne potrebe 42.500 ljudi u Kini za strujom. Sistem za uzgoj ribe, u svakom kavezu, od po 5.000 kubnih metara vode, će uzgajati i do 150.000 riba; imaće funkcije daljinskog upravljanja, kao što su automatsko hranjenje, praćenje, otkrivanje i sakupljanje ribe.

(balkangreenenergy.com)

Pripremila: Tatjana Knežević- Perišić

KLUB MALOG FUDBALA EPCG

U okviru radničke lige tri pobjede i jedan poraz

U okviru Radničke lige KMF EPCG upisala je tri pobjede i jedan poraz i na taj način zauzeli treće mjesto na tabeli, tri boda iza prvoplasirane, a isti broj bodova kao drugoplasirana ekipa. Zadnji meč je odigran protiv ekipe Pivara Trebjesa gdje je ekipa KMF EPCG ostvarila ubjedljivu pobjedu 6:3. Golove za ekipu EPCG postigli su Milisav Dačević, Srđan Gardašević, Nikola Goranović i Krsto Koprivica. Iako je rezultat bio neizvjestan od

samog starta, utakmica je bila fer i korektna uz par dobrih intervencija golmana ekipe EPCG Marka Zajovića uz vođenje utakmice Vladimira Nikčevića. Učešćem u Radničkoj ligi najveća crnogorska kompanija promovira zdravu stilove života, a na taj način kolege se i bolje upoznaju, stvara se atmosfera zajedništva lijepih odnosa kaže Krsto Koprivica, član ekipe dodajući da je čast biti dio pobjedničkog tima kako na sportskom tako i na poslov-



nom planu.

Inače, Klub malog fudbala Elektroprivrede Crne Gore (KMF EPCG) iz Nikšića je osnovan 1994. godine pod nazivom KMF „Elektrodistribucija“ – Nikšić. Promjena imena u KMF „Elektroprivreda Crne Gore“ – Nikšić izvršena je avgusta 1996. godine kod Ministarstva sporta RCG. KMF EPCG predstavlja ponos ovog grada i jedan je od osnivača UKMF Nikšić. Od samih početaka, ovaj klub je plijenio pažnju svojim strastvenim pristupom fudbalu i izvanrednim sportskim dostignućima.

KMF EPCG se kroz godine izborio za svoje mjesto među najboljim fudbalskim ekipama u regiji i ostvario je značajne rezultate:

- Prvak Republičke lige Crne Gore u futsalu za 1995/96. godinu
- Prvak Republičke lige Crne Gore u futsalu (druga titula) za 1996/97. godinu
- Pobjednik četvrtog futsal kupa Crne Gore za 1997/98. godinu
- Pobjednik Super futsal kupa Crne Gore za 1998. Godinu
- Prvak SR Jugoslavije u futsalu za 1996. godinu

Njihova posvećenost igri i timski duh rezultirali su značajnim uspjesima, čime su dostojno predstavljali Elektroprivredu Crne Gore (EPCG) i Nikšić u sportskom svijetu.

Nakon perioda krize u malom fudbalu, kada se nije igrala Liga malog fudbala Nikšić KMF EPCG nije gubio vjeru i takmičio se u Ligi veterana, čuvajući plamen strasti prema fudbalu. S ponovnim osnivanjem Udruženja klubova malog fudbala Nikšić, KMF EPCG se vratio na teren nikšićke lige, pokazujući da nikakva prepreka ne može obuzdati njihovu strast prema igri.

Osim redovnog takmičenja u lokalnoj ligi, KMF EPCG aktivno sudjeluje na raznim opštinskim, državnim i regionalnim turnirima. Njihova prisutnost na Božićnom turniru u Trebinju svake godine dodatno potvrđuje njihovu predanost fudbalu i njihovu spremnost za izazove.

Ova godina je posebna za KMF EPCG jer se takmiče u dvije lige, Opštinskoj i Radničkoj, što svjedoči o njihovoj ambiciji da se neprestano razvijaju i ostvare nove uspjehe. Klub malog fudbala Elektroprivrede Crne Gore je inspiracija svim ljubiteljima sporta i primjer kako strast, predanost i timski, kolegijalni duh mogu stvoriti izuzetne rezultate na terenu.

Marija Vukotić

IZMIR

Drevna Smirna šarmom osvaja (I dio)

Još jedno putovanje je iza mene. I ovoga puta Turska, put me je odveo u Drevnu Smirnu, današnji Izmir. Drevna Smirna smatra se jednim od najstarijih antičkih gradova na mediteranu sa više od 3000 godina urbane istorije. Smirna je bila poznata po velikoj luci što je karakteristika i današnjeg vremena.

Danas je Izmir metropola u zapadnoj Anadoliji, treći grad po veličini u Turskoj, poslije Istanbula i Ankare, važan je industrijski, trgovački, kulturni i naučni centar Turske. Izmir me je osvojio posve drugačijim stilom života u odnosu na Istanbul. Nema žurbe, jurnjave, sve je nekako opuštено, laganice, ljubaznošću ljudi, koji su i ovdje kao i u Istanbulu spremni da vam pomognu u svemu za što im se obratite. U ovom gradu bih mogao živjeti. Obišao sam Efes, jedan od najkompleksnijih UNESCO-vih lokaliteta. U Selcuku uživao na prostoru crkve Svetog Jovana. Izlet u Pergam sam naročito izbjegao, razlog da se Izmiru ponovo vratim

Tekst i fotografije: Andrija Kasom

Dva dana prije odlaska, od turskog davio prevoznika Corendon, dobijamo informaciju, da neće biti leta ka Izmiru, već prema Antaliji. Lično, ta informacija me nije pogodila, bilo mi je svejedno će ću letjeti, ni tamo nikada nijesam bio, a želim vidjeti i taj dio Turske. Profesionalnost Srđana Kovačevića, vlasnika agencije „Gallileo“ sa kojom stalno putujem, sa saradnicima iz Turske izdjestvovali su da let bude za Izmir, kao što je dogovoreno kada se radio aranžman. Još jednom je agencija „Gallileo“ potvrdila i dokazala da je najbolja agencija u Crnoj Gori.

Let od Podgorice do Izmira, trajao je sat i po. Ugodan let, i čini mi se za čas smo se našli na aerodromu u Izmiru. Aerodrom je velik, a ni približno velik aerodromu u Istanbulu. Na aerodromu nije bilo gužve, sve procedure su se brzo završile i susretom sa našim domaćinom sledećih dana, zaputili smo se ka hotelu. I na ovom putovanju, naš domaćin je bio čovjek „naše gore lista“ Almedin Perenda, rodom iz Travnika.

Almedin je dvanaest godina vodič grupa sa Balkana po Turskoj. Poslije završetka srednje škole u Travniku, upisuje historiju umjetnosti na Mimar Sinan Fine Arts University u Istanbulu, i nakon par godina definitivno je odlučio da život nastavi u Turskoj, baveći se poslom o kojem je maštao od djetinjstva. I nije pogriješio. Predusretljiv, ljubazan, sa bogastvom informacija o svakom lokalitetu, o svemu što čini posao vodiča, naši bi kazali „pravi čovjek, na pravom mjestu“. Bilo je zadovoljstvo upoznati ga.

IZMIR – GRAD U KOJEM BIH MOGAO ŽIVJETI

Dolaskom u Izmir, dočekala nas je kiša, padala je, a kao da ne pada, niko lumbrole nije nosio. Smještaj u hotelu Kaya Prestige, koji se nalazi u samom centru grada, se brzo završio i nakon male pauze krenuli smo da bi se upoznali sa gradom, lokacijama koje su preporučene za videt, do mjenjačnice da zamijenimo eure, tako je najbolje funkcionisati u Izmiru, kurs se stalno mijenja. Tog dana, za 1 euro se dobijalo 29,5 lira.

Poslije kratke grupne šetnje, svi smo krenuli svojim putevima, grad je veoma lak za snalaženje i pored toga što je ogroman i sa pet miliona stanovnika. Sa ruksakom na leđa, fotoaparatom u ruci, moja avantura je mogla da počne.

Uputio sam se ka samom centru do trga Konak koji je projektovao Gustav Ajfel

(Gustave Eiffel). Trg je okružen važnim državnim zgradama: Gradska vijećnica, zgrada Guvernorat provincije Izmir, izmirske Opere i baleta, Arheološki muzej... ali najznačajnija atrakcija je Sahatkula Konak iz 1901 godine, dar njemačkog cara Vilhelma II. Ovaj trg nikada nije prazan, mjesto je susreta i odavde sve u Izmiru kreće. Pažnju mi je privukao i autentični stari dio grada sa poznatim bazarom Kemeralti. U ovom dijelu starog grada vršena je rekonstrukcija uličica, tako da je u drugi plan bačila bezbroj prodavnica sa robom od „igle do lokomotive“. Osim bezbroj malih trgovina, ovaj dio grada je prepun i sa izuzetnim restoranima, kafeterijama, u njemu se nalazi i najveća džamija u Izmiru Hisar, sinagoga.

Prepoznatljiv znak Izmira su šetalista uz more oivičena palmama daju ovom gradu poseban mediteranski šarm, izu-



zetno sređene staze za pješake, bicikliste, automobile... o svemu se vodilo računa. U neposrednoj blizini glavnog gradskog trga nalazi se Konak Pier kojeg je osmislio Gustav Ajfel (Gustave Eiffel) 1890.godine. U početku je bio kao skladište i carinarnica za brodove koji su pristizali u luku. Od 2004.godine izvršena je rekonstrukcija, napravljen je shopping centar, još uvijek nije u potpunosti zaživio za razliku od njegovih oboda na kojima se nalaze restorani jedan uz drugi, ekskluzivni i preskupi. Ako sam ovdje platio tursku kafu 8 eura, jasno je o kakvim se cijenama radi. Ne zbog cijena, ali ekskluzivni restorani, kada neđe otputujem, nikada me nijesu interesovali. Moju pažnju privlače mjesta u kojima se kao gosti pojavljuje lokalno stanovništvo, to je ono što se može osjetiti duša grada.

Najljepši dio po meni je dio šetališta koje se proteže u kraju Alsandžak (Alsancak), proteže se šetalište Kordon (štrafta). Ovo je najpopularnija promenade Izmir, sa šetalištem uz more, i klupama, sa starim i modernim spomenicima. Duž Kordona nižu se najelitniji stanovi Izmir, kao i konzulati evropskih država. U prizemnom dijelu zdanja, okruženih drvoredom palmi i pogledom koji puca na Egejsko more tiskaju se kafeterije, restorani... Šetalište se završava polukružnim trgovom, okruženim travnatim prostorom i palmama na čijem se centralnom dijelu nalazi spomenik Ataturka na konju. Imao sam sreću da se nađem u ovom gradu, u trenutku proslavljanja 100 godina Turske. U nastavku ovog trga nastavlja se promenade Pasaport, sa ogromnim zelenim prostorima, stazama okruženim cvijećem, mjesto za istinski užitek posmatanja Egejskog mora, za bezbrižne dječje igre... Čini mi se proteže se u nedogled.



Kako sam zadovoljio svoju znatiželju obilaska strogog centra grada i šetališta pored obala Egejskog mora, uputio sam se ka uspinjači Asansor, koja je od Sat kule udaljena nekih 20 minuta laganog hoda. Priča o uspinjači je zanimljiva. Početkom XX vijeka u kraju južno od centra Izmir, u naselju Karataš, živio je imućni jevrejski trgovac Nesim Levi. Naselje Karataš bilo

je poznato po svom donjem dijelu grada i strmim gornjim dijelom grada, do kojeg se stizalo sa većim naporom. 1907.godine Levi je odlučio da postane dobrotvor svog grada i stanovništvu Karataša pokloni kulu sa modernim liftom, kojim će stanovnike gornjeg dijela besplatno prevoziti do svojih kuća. Rečeno-učinjeno. Lift je radio pomoću vodene pare, da bi kasnijom rekonstrukcijom prešao na električni pogon.

Zdanje i lift su kompletno renovirani 1993.godine, na vrhu kule na platou je otvorena kafeterija i restoran, a sa platoa se pruža prelijepi pogled na Izmirski zaliv. Vrijedelo je doći do ove kule i saznati što dobrotvori znaju uraditi za svoj grad.

Dan se bližio kraju, Sunce je zašlo za horizontom, a ja sam ga završio u poznatom Mado restoranu-poslastičarnici. Dolazeći u Tursku više puta, „navukao“ sam se na njega, ne mogu mu odoljeti. Na kraju, trebalo je i nadoknaditi izgubljene kalorije, prepješačio sam 21 kilometar, pokazao mi je mjerac koraka na telefonu.



„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

NAGRADE
95 KOLA:

TESY - ELEKTRIČNA
GRIJALICA HL213V

x10



STAR SOLUTIONS
YQ1333 TORBA

x10



ZENGAZ - UPALJAČ
ZL-12 ROYAL JET
DOPUNJIVI MAT CRNI

x10



TESLA 32M325BH
TELEVIZOR

x1



TEFAL - TIGANJ EASY
PLUS FI 28CM INOKS

x5



95. KOLO
NAGRADNE IGRE



„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

95. KOLO
NAGRADNE IGRE



„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

Nagravno pitanje:

KOJI JE BROJ POTPISANIH SPORAZUMA U
NEDAVNO ZAVRŠENOJ AKCIJI „PODIJELIMO TERET“

PRAVILA:

Pravo učešća u nagradnoj igri imaju samo zaposleni u EPCG koji tačno odgovore na pitanje i pošalju kupon sa odgovorom i ličnim podacima. Svaki zaposleni može poslati samo jedan kupon. Svi koji pošalju dva ili više kupona, kao i oni koji pogrešno odgovore na pitanje, biće diskvalifikovani. Nagradnu igru priređuje Sektor za korporativne komunikacije, te zaposleni u njemu ne mogu učestvovati.

Kupone je potrebno poslati najkasnije 15 dana od izlaska aktuelnog broja lista Elektroprivreda na adresu EPCG, Sektor za korporativne komunikacije, Vuka Karadžića 2, Nikšić, sa naznakom „za nagradnu igru“, ili ubaciti u za to predviđene kutije.

Dobitnici će biti kontaktirani po izvlačenju, a njihova imena objavljena u narednom broju lista Elektroprivreda.

KOMISIJA ZA IZVLAČENJE:

Tatjana Knežević-Perišić (Sektor za korporativne komunikacije)
Miodrag Vuković (Sektor za korporativne komunikacije)

” DOBITNICI 94 KOLA:

Motorola SmartPhone телефон X 1
Vera Glušica (Direkcija)

DefenderTechnology car charger X 2
Dragana Đurović (HE Perućica)
Dragić Bajović (HE Piva)

MS Industrial HOLDER X3
Ivana Četković (Snabdijevanje – RC Nikšić)
Anton Ujkaj (Snabdijevanje Podgorica)
Kristina Raičević (Direkcija)

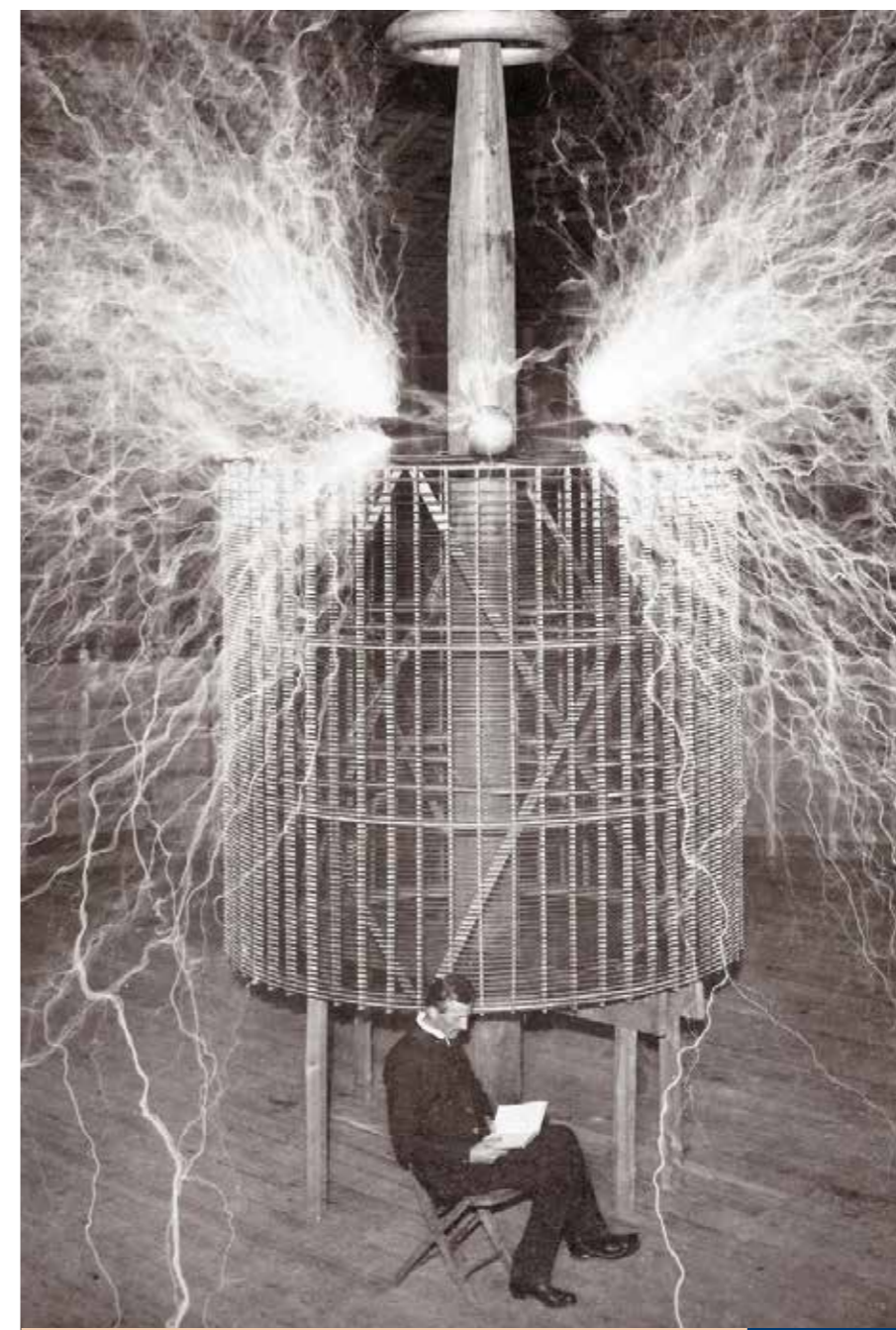
REDRAGON Ares Gaming слушалице X 5
Miloš Jovović (HE Perućica)
Dragan Lipovac (OJ Herceg Novi)
Dragaš Slavica (Snabdijevanje Podgorica)
Mirko Irić (TE Pljevlja)
Tadija Bajović (HE Piva)

Dell Torba X 5

Stanislavka Pejović (Direkcija)
Marina Bulatović (Snabdijevanje Kolašin)
Irena Grubač (Direkcija)
Darko Anđelić (TE Pljevlja)
Perović Radmila (FC Snabdijevanje)

MS note torba X 5

Danijela Gezović (Direkcija)
Dragica Kljajević (TE Pljevlja)
Slavka Brajović (HE Perućica)
Ljubica Radović (HE Piva)
Milanka Stojović (OJ Danilovgrad)



“Bez obzira koliko duga je noć,
jutro će sigurno doći.”

afrička poslovica

“Bolje biti sam nego
u društvu loših ljudi.”

engleska poslovica

“Izbjegavaj zlo i ono će izbjegavati tebe.”

galska poslovica

“Tamo gdje je starost zlobna,
mladost neće naučiti dobro.”

engleska poslovica

“Nepravda nikad ne vlada vječno.”

Seneka

“Hrabrost ne znači da se ne bojiš
nego znači da ideš dalje iako se bojiš.”

Angie Thomas

“Priatelji su oni rijetki ljudi koji pitaju
kako smo i onda čekaju da čuju odgovor.”

Ed Cunningham

“Bogatstva koja su u
srcu ne mogu se ukrasti.”

ruska poslovica

“Djela govore glasnije nego riječi.”

engleska poslovica

“Niko nikad nije postao
siromašan davanjem.”

Anne Frank

“Glavni uzrok problema u modernom
svijetu je to što su glupi toliko sigurni u
sebe, a inteligentni su puni sumnji.”

Bertrand Russell

“Djela, ne riječi.”

latinska izreka

tanja.nikcevic@epcg.com

Nikola Tesla

Prodiranje u tajne kosmosa je bila jedna od Teslinih preokupacija. Još 1893. godine napravio je nacrt svemirskog broda na električni pogon.

Njegov izum, sve do ove decenije, niko nije uzimao za ozbiljno. Međutim, od 1997. počeo je da leti i prvi avion sa do sada djelimično ugrađenom Teslinom idejom. Taj avion je bio jedan od najopasnijih bombardera u toku NATO napada na Jugosla-

viju. To je bio prvi vazduhoplov koji nije koristio samo aerodinamički pogon već i fenomen elektromagnetne gravitacije.

Trenutno se radi sa prototipovima ovog aviona koji bi za rad trebalo da koriste i jonosferski električni potencijal kako bi u budućnosti bio potpuno zamijenjen klasičnim pogonski sistem aviona. Tada će se i ostvariti Teslina ideja o električnom avionu.



